

Załącznik do Uchwały Nr XLIV/349/13
Rady Gminy Dzierżoniów
z dnia 28 listopada 2013r.

Dolnośląskie Centrum Rozwoju Lokalnego

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżoniów na lata 2014-2020

Wrocław – Dzierżoniów 2013

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
1. Ogólna charakterystyka Gminy Dzierżoniów – aspekty społeczne.....	5
1.1. Położenie geograficzne.....	5
1.2. Sytuacja demograficzna.....	6
1.3. Lokalna gospodarka i rynek pracy.....	8
1.4. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny.....	11
1.5. Edukacja i wychowanie.....	16
1.6. Ochrona zdrowia.....	20
1.7. Mieszkalnictwo.....	21
1.8. Kultura i sztuka.....	21
1.9. Sport i rekreacja.....	23
1.10. Transport publiczny.....	25
1.11. Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa.....	25
1.12. Organizacje pozarządowe.....	26
2. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Dzierżoniów wraz z prognozą zmian.....	30
2.1. Identyfikacja kluczowych problemów społecznych.....	30
2.2. Ubóstwo.....	30
2.3. Bezrobocie.....	32
2.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz starość.....	33
2.5. Problemy związane prawidłowym z funkcjonowaniem rodzin z dziećmi.....	34
2.6. Problem uzależnień i przemocy.....	35
2.7. Problemy mieszkaniowe i bezdomność.....	36
3. Struktura celów i działań strategii.....	38
3.1. Strategia krajowa i regionalna jako podstawa działań strategicznych w Gminie Dzierżoniów.....	38
3.2. Cele i działania strategiczne, sposoby realizacji i wskaźniki.....	40
4. Finansowanie strategii.....	49
5. Monitoring i ewaluacja strategii.....	50

Wprowadzenie

Sfera społeczna jest niezwykle istotnym obszarem działalności samorządu terytorialnego. Zadaniem władz lokalnych jest bowiem tworzenie mieszkańcom odpowiednich warunków życia, diagnozowanie ich potrzeb i prowadzenie lokalnej polityki jako działań na rzecz rozwiązywania kwestii i problemów społecznych. Wielu problemów w sferze społecznej nie da się rozwiązać szybko i łatwo. Stąd niezbędne są w tym zakresie kompleksowe programy, określające uwarunkowania i kierunki zmian, wskazujące cele strategiczne i działania, służące osiągnięciu założonych celów, przy pomocy różnych instrumentów, m.in. prawnych, finansowych czy organizacyjnych. Taką rolę pełnią strategie.

Wśród dokumentów strategicznych przyjmowanych przez gminę główne miejsce przypada strategii rozwoju. Można ją określić jako kompleksowy dokument, długookresowy plan rozwoju gminy, opracowywany przy współudziale mieszkańców i partnerów społeczno-gospodarczych, zawierający syntetyczny opis uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy oraz celów strategicznych i działań służących ich osiągnięciu¹. Wśród strategicznych celów gmin, w tym również Gminy Dzierżoniów², pojawiają się cele społeczne, ale również gospodarcze, środowiskowe czy infrastrukturalne.

Jednocześnie sfera społeczna jest obszarem zainteresowań innych dokumentów strategicznych. Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem planowania strategicznego w sferze polityki społecznej, zorientowanym wyłącznie na strategiczne rozwiązywanie kwestii i problemów społecznych. Obowiązek przygotowania dokumentu strategicznego dla potrzeb prowadzenia działań z zakresu pomocy społecznej nakłada na samorządy terytorialne ustawa o pomocy społecznej³. Pomoc społeczna jest „instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”⁴. Takie działania wymagają nie tylko bieżącej pracy, ale przede

---

¹ J. Górniak, S. Mazur (red.), *Zarządzanie strategiczne rozwojem*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012, s. 306.

² *Strategia Rozwoju Gminy Dzierżoniów na lata 2007-2013*, Dzierżoniów 2007; Gmina Dzierżoniów, www.ug.dzierzoniow.pl.

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz.U. 2013, poz. 182, tekst ujednolicony ze zm.

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz.U. 2013, poz. 182, tekst ujednolicony ze zm.

wszystkim dobrej diagnozy, prognozy zmian oraz wyznaczenia strategicznych celów i kierunków działań na rzecz wsparcia osób i rodzin, które samodzielnie nie potrafią sobie poradzić. Zadaniem gminy jest więc „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”⁵.

Strategia wskazuje na kluczowe trudności społeczne, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy oraz na ich potrzeby. Jest dokumentem, który wytycza kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych, a także zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian.

Strategia buduje partycypacyjny model diagnozowania potrzeb, określania celów i zadań społecznych oraz ich realizacji, oparty o zasadę subsydiarności oraz partnerstwa. Jej idea jest budowa systemu wsparcia osób i rodzin w przewyciężaniu ich trudnych sytuacji życiowych, przy poszanowaniu godności osób korzystających z pomocy oraz przycięciu jako podstawowego wymogu ich aktywizacji i współpracy przy rozwiązywaniu problemów.

Strategia opracowana została przy udziale pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Gminy Dzierżoniów, przedstawicieli oświaty oraz innych osób, zainteresowanych przyjęciem dokumentu.

Gmina Dzierżoniów dotychczas realizowała Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2013. Ewaluacja realizacji poprzedniej strategii, diagnoza problemów społecznych i prognoza zmian pozwoliła na wytyczenie nowych celów strategicznych i kierunków działań, które będą w Gminie Dzierżoniów wdrażane w latach 2014-2020.

---

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz.U. 2013, poz. 182, tekst ujednolicony ze zm.

1. Ogólna charakterystyka Gminy Dzierżoniów – aspekty społeczne

1.1. Położenie geograficzne

Gmina Dzierżoniów położona jest w południowej części województwa dolnośląskiego, na terenie Przedgórze Sudeckiego, w malowniczej kotlinie pomiędzy Masywem Ślęży, Wzgórzami Kiełczyńskimi i Górami Sowimi. Gmina leży na terenie powiatu dzierżoniowskiego i graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi województwa dolnośląskiego: z innymi gminami powiatu dzierżoniowskiego: gminą miejską Pieszycę, miastem Dzierżoniów i miastem Bielawa, gminą Łagiewniki, gminą Piława Górna i gminą Niemcza; gminami powiatu świdnickiego: gminą Świdnica i gminą Marcinowice; gminą Stoszowice z powiatu ząbkowickiego oraz gminą Nowa Ruda należącą do powiatu kłodzkiego.

Gmina Dzierżoniów usytuowana jest na szlaku ważnych dróg wojewódzkich łączących miasto Dzierżoniów z Wrocławiem, Świdnicą, Ząbkowicami Śląskimi i Nową Rudą. Ponadto ma dogodny dostęp do ważnego szlaku międzynarodowego, tj. autostrady A 4 (około 55 km). Przez Gminę przebiegają drogi wojewódzkie nr 382 Stanowice-Paczków i 384 Nowa Ruda-Łagiewniki, pokrywa ją również gęsta sieć dróg powiatowych oraz gminnych.

Obszar gminy zajmuje około 141 km² i pod względem ukształtowania terenu jest terenem urozmaiconym i bogatym w walory przyrodnicze.

Gmina ma charakter wiejski. W jej skład nie wchodzi miasto Dzierżoniów, które tworzy odrębną jednostkę – gminę miejską. Jednakże w mieście Dzierżoniów mieszczą się niektóre jednostki Gminy, np. Urząd Gminy Dzierżoniów czy Gimnazjum Gminne im. ks. Jana Melca.

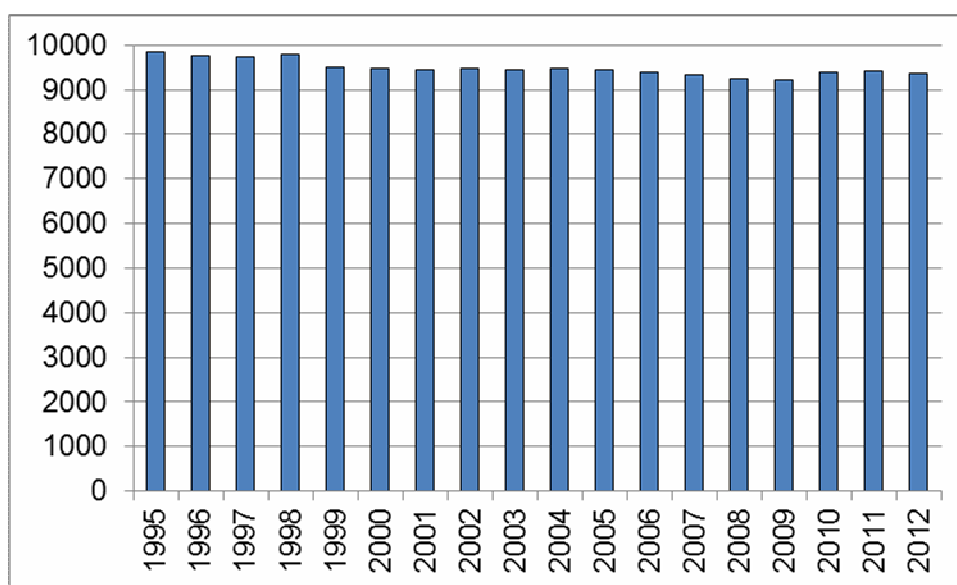
W skład Gminy Dzierżoniów wchodzi 23 miejscowości zorganizowane w 15 sołectw. Administracyjnie wydziela się następujące wsie (będące sołectwami): Dobrocin, Jędrzejowice, Kiełczyn, Książnica, Mościsko, Nowizna, Ostroszowice, Jodłownik, Myśliszów, Owiesno, Piława Dolna, Roztocznik, Uciechów, Tuszyn, Włóki oraz przysiółki: Kołaczów, Dębowa Góra, Dobrocinek, Byszów, Marianówek, Józefówek, Wiatracyzn, Kietlice⁶.

---

⁶ *Strategia Rozwoju Gminy Dzierżoniów na lata 2007-2013*, Dzierżoniów 2007; Gmina Dzierżoniów, www.ug.dzierzoniow.pl.

1.2. Sytuacja demograficzna

Gmina Dzierżoniów na dzień 31 grudnia 2012 roku liczyła sobie 9353 mieszkańców, z czego 49,7% stanowili mężczyźni, a 50,3% kobiety. Liczba ludności w perspektywie od 1995 roku uległa zmniejszeniu – ludność z roku 2012 stanowi 95% ludności zamieszkałej w Gminie w roku 1995, co oznacza ubytek o prawie 500 mieszkańców. Najmniejszą liczbę mieszkańców odnotowujemy w latach 2008-2009, od tego czasu obserwujemy niewielki wzrost (ryc. 1).

Ryc. 1. Ludność Gminy Dzierżoniów według faktycznego miejsca zamieszkania, stan na 31 grudnia

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

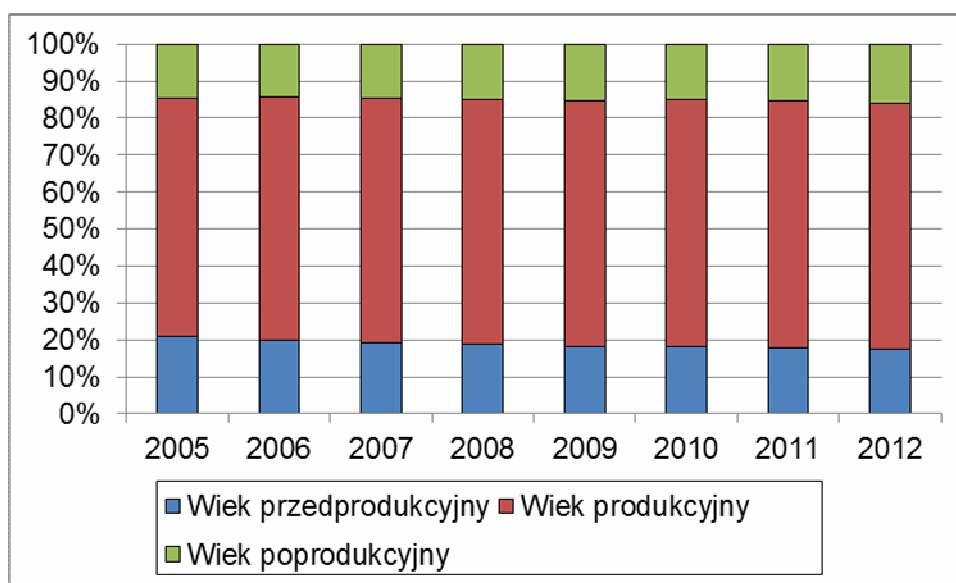
Gminę Dzierżoniów cechują negatywne trendy demograficzne (tab. 1.). Liczba zawieranych małżeństw wprawdzie w 2012 roku wzrosła w porównaniu z rokiem 2011, ale i tak jest niższa niż na Dolnym Śląsku ogółem (5,2 w 2012 roku). Urodzenia żywe w 2012 roku wykazały po raz pierwszy wartość przewyższającą średnią dla dolnośląskiego (9,3), ale stosunkowo duża liczba zgonów powoduje, że w latach 2005-2012 mamy do czynienia z ujemnym przyrostem naturalnym, na co wskazują również dane dla całego Dolnego Śląska.

Tabela 1. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Dzierżoniów

Wskaźniki:	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Małżeństwa na 1000 ludności	5,4	4,9	4,9	6,7	6,1	4,6	4,2	4,8
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,3	8,3	8,2	7,0	8,3	10,0	8,6	9,6
Zgony na 1000 ludności	10,3	10,5	8,8	10,4	12,1	11,0	9,9	10,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,0	-2,2	-0,6	-3,4	-3,8	-1,0	-1,3	-1,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

Niska liczba urodzeń oddziałuje na strukturę demograficzną Gminy (rys. 2.). Wyraźnie widać spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym – o 4% w porównaniu z rokiem 2005 oraz wzrost ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Wprawdzie struktura ta jest nieco bardziej korzystna niż dla Dolnego Śląska ogółem, gdyż Gminę Dzierżoniów cechuje nieco mniejszy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności w porównaniu z całym województwem dolnośląskim, ale wskazać należy, że w przyszłości populacja Gminy będzie się starzeć i współczynniki demograficzne będą coraz mniej korzystne.

Ryc. 2. Ludność Gminy Dzierżoniów według ekonomicznych grup wieku

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

Trendy migracyjne dla Gminy Dzierżoniów nie są negatywne, ale również nie można zaliczyć ich do pozytywnych (tabela 2.). Tylko w latach 2010 i 2011 odnotowano więcej zameldowań niż wymeldowań. Wprawdzie różnice pomiędzy liczbą zameldowań i wymeldowań nie są duże, świadczą jednak o tym, że Gmina nie

jest atrakcyjnym miejscem do osiedlania się. Jednocześnie podkreślić trzeba, że ludność bardzo często wyjeżdża, jak i osiedla się, nie dokonując meldunku (np. młodzi ludzie wyjeżdżający na studia), stąd same dane dotyczące zameldowań i wymeldowań mogą nie odzwierciedlać faktycznej sytuacji.

Tabela 2. Migracje dla Gminy Dzierżoniów

Wskaźniki:	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zameldowania ogółem	94	139	153	160	133	117	162	125
Wymeldowania ogółem	119	164	170	178	148	107	132	155

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

Podsumowując wskazać należy, że sytuacja demograficzna Gminy Dzierżoniów nie wyróżnia się na tle województwa dolnośląskiego i podobnych małych gmin wiejskich. Mamy do czynienia z niewielkim odpływem ludności oraz trendami starzenia się populacji Gminy.

1.3. Lokalna gospodarka i rynek pracy

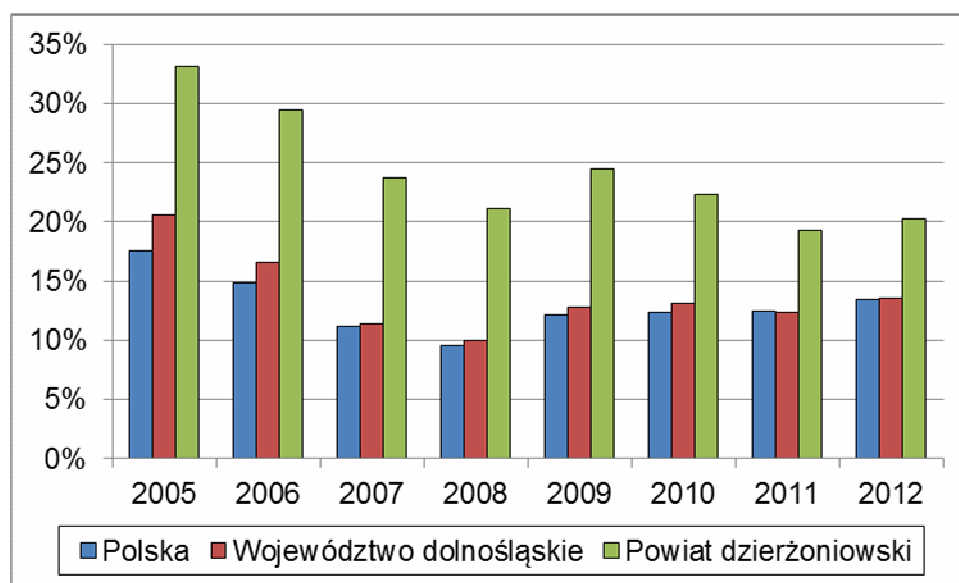
Gmina sytuuje się na mapie gospodarczej regionu jako typowo wiejska, ze stosunkowo dobrze rozwiniętą sferą produkcyjną. W rejestrze REGON Głównego Urzędu Statystycznego w 2012 roku wpisanych było 738 podmiotów z terenu Gminy Dzierżoniów, w tym 14 sektora publicznego i 724 prywatnego. Najwięcej podmiotów, 200, odnotowano w Sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Działające w tym sektorze podmioty koncentrują się głównie na handlu detalicznym (137) i handlu i naprawie pojazdów samochodowych (38). Kolejną z najliczniej reprezentowanych branż jest Sekcja F – Budownictwo: 116 podmiotów (w tym 76 zajmujących się specjalistycznymi robotami budowlanymi) oraz Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe: 100 podmiotów (w tym 34 w sektorze produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych). Inne sfery działalności to: rolnictwo: 51 podmiotów (w tym 47 zajmujących się uprawami rolnymi), transport i gospodarka magazynowa: 51, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości: 46, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna: 27, działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją: 23, opieka zdrowotna i pomoc społeczna: 22, działalność finansowa i ubezpieczeniowa: 16, działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca: 18,

edukacja: 18 oraz działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi: 9⁷.

Mieszkańcy Gminy pracują bądź na jej terenie, bądź dojeżdżają do pobliskich miejscowości, m.in. Dzierżoniowa czy Bielawy. Najistotniejszym problemem lokalnego rynku pracy jest bezrobocie i brak dostatecznej liczby nowych ofert pracy, z których mogliby skorzystać mieszkańcy Gminy. Jednocześnie podkreślić należy, że statystyki dotyczące zatrudnienia i bezrobocia generalnie agregowane są na poziomie powiatów i województw, stąd dane dla poszczególnych gmin są znacząco ograniczone. Działania w zakresie rynku pracy prowadzone są w powiecie dzierżoniowskim przez Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie, jego filię w Bielawie oraz Kluby Pracy w Dzierżoniowie i Piławie.

Bezrobocie na terenie powiatu dzierżoniowskiego znacząco przewyższa bezrobocie dla Polski oraz województwa dolnośląskiego (ryc. 3.). Obserwujemy wprawdzie spadek bezrobocia, jednakże wskaźnik 20,2% w roku 2012 był znacząco wyższy niż średnio w kraju i w województwie.

Ryc. 3. Stopa bezrobocia w latach 2005-2012

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w grudniu 2012 roku zarejestrowanych było 599 bezrobotnych z terenu Gminy Dzierżoniów, co stanowiło 9,2% ogółu bezrobotnych w powiecie. Bezrobocie w trzech ostatnich latach utrzymuje się na bardzo podobnym poziomie (tabela 3.). Problemem jest najwyższy w powiecie udział

⁷ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

osób bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych. W 2012 roku wyniósł on 81,8%, podczas gdy średnio w powiecie 72,3%⁸. Wskazuje to na duży udział osób długotrwale bezrobotnych w strukturze osób bez pracy.

Tabela 3. Bezrobotni w Gminie Dzierżoniów

Wskaźniki:	grudzień 2010	grudzień 2011	grudzień 2012
Liczba bezrobotnych ogółem	594	578	599
Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	468	448	490
Udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych	78,8%	77,5%	81,8%

Źródło: *Informacja o realizacji zadań PUP oraz sytuacji na rynku pracy w powiecie dzierzoniowskim. Rok 2012*, Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie, s. 19.

Powiatowy Urząd Pracy rejestruje niewiele ofert pracy w stosunku do liczby bezrobotnych. W 2012 roku średnio miesięcznie zgłaszano do PUP 154 oferty pracy (w 2011 roku 217), co dawało 41 bezrobotnych przypadających na jeden wakat⁹.

Powiatowy Urząd Pracy prowadzi również działania aktywizacyjne. Wymienienie głównych działań i liczby beneficjentów daje obraz aktywności urzędu pracy. W 2012 roku w dzierzoniowskim i bielawskim Klubie Pracy zorganizowano szkolenia dla 269 uczestników i zajęcia aktywizacyjne dla 260 osób. 229 osób wzięło udział w stażach, w tym 9 miejsc dla stażystów przygotowano w Gminie Dzierżoniów. Dotacje na podjęcie działalności gospodarczej udzielone zostały 184 osobom, w tym 6% z Gminy Dzierżoniów. Urząd Pracy subsydiuje również koszty utworzenia lub doposażenia stanowiska pracy. Zrealizowano 111 takich działań, w tym 4% w Gminie Dzierżoniów. W robotach publicznych wzięło udział 130 osób, a 16% organizatorów prac pochodziło z Gminy Dzierżoniów. Ze wsparcia w postaci zatrudnienia przy robotach publicznych skorzystało w 2012 roku 22 mieszkańców Gminy Dzierżoniów, zaś w roku 2013 – 35 mieszkańców. Zorganizowano też prace interwencyjne dla 23 osób z terenu powiatu, w tym dla 4 w Urzędzie Gminy Dzierżoniów¹⁰. Powiatowy Urząd Pracy realizuje więc zadania aktywizacyjne, jednakże bezrobocie nadal utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie i wydaje się być jednym z kluczowych problemów powiatu dzierzoniowskiego.

⁸ *Informacja o realizacji zadań PUP oraz sytuacji na rynku pracy w powiecie dzierzoniowskim. Rok 2012*, Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie, s. 19.

⁹ *Informacja o realizacji zadań PUP oraz sytuacji na rynku pracy w powiecie dzierzoniowskim. Rok 2012*, Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie, s. 10.

¹⁰ *Informacja o realizacji zadań PUP oraz sytuacji na rynku pracy w powiecie dzierzoniowskim. Rok 2012*, Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie, s. 24-28.

1.4. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny

Pomoc społeczna, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej¹¹, jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadania z zakresu pomocy społecznej realizują samorzady terytorialne, w tym gminy oraz administracja rządowa. Na gminy nałożono zestaw zadań polegających na bieżącym wsparciu osób potrzebujących oraz działalności na rzecz ich usamodzielnienia. Jednostką zajmującą się pomocą społeczną na terenie gminy jest ośrodek pomocy społecznej, który realizuje również zadania z zakresu świadczeń rodzinnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów zatrudnia aktualnie dziewięciu pracowników, w tym kierownika OPS, księgową, czterech pracowników socjalnych (w tym dwóch starszych specjalistów pracy socjalnej i dwóch starszych pracowników socjalnych), dwie osoby zajmujące się obsługą świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego oraz jedną osobę odpowiedzialną za stypendia i zasiłki szkolne¹². Ponadto w Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudniony jest, na umowę zlecenie, asystent rodziny.

W 2012 roku z pomocy społecznej skorzystało 229 rodzin, w których żyło 531 osób (tabela 4.). Świadczenia decyzją pomocy społecznej przyznano 402 osobom. Podkreślić należy, że liczba osób i rodzin korzystających z pomocy jest w ostatnich latach względnie stała. W 2011 roku pomocą objęto 228 rodzin, w których żyło 555 osób, a świadczenia przyznano 414 osobom, zaś w 2010 roku było to odpowiednio 243 rodziny składające się z 605 osób, a świadczenia przyznano 470 osobom¹³.

Wśród rodzin objętych pomocą 198 rodzin objęto pomocą pieniężną, a 96 niepieniężną, zaś 65 rodzin korzystało zarówno z pomocy pieniężnej, jak i niepieniężnej. Pomocy w postaci pracy socjalnej udzielono 65 rodzinom, zaś 2 rodziny objęto wsparciem wyłącznie w postaci pracy socjalnej¹⁴. Wśród rodzin

---

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz.U. 2013, poz. 182, tekst ujednolicony ze zm.

¹² Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów, <http://ops.ugdzierzoniow.bip.pbox.pl/public/>, stan na październik 2013 r.

¹³ *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2011 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów; *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2010 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

¹⁴ Praca socjalna to działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie

objętych pomocą 48,5% stanowiły gospodarstwa jednoosobowe, a 42,4% rodziny z dziećmi. Wśród rodzin z dziećmi 41,8% miało jedno dziecko, 31,6% dwoje dzieci, zaś 26,6% troje i więcej. 29,6% rodzin z dziećmi stanowiły rodziny niepełne¹⁵.

Tabela 4. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w 2012 roku

Wyszczególnienie:	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ogółem (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	402	229	531
w tym: świadczenia pieniężne	206	198	448
świadczenia niepieniężne	246	96	315
pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej	x	65	157
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	x	2	2

Źródło: *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Do głównych przyczyn udzielenia pomocy społecznej należały: bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność, ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (tabela 5.). Również powody przyznawania pomocy w ostatnich latach są stałe i kluczowym z nich jest bezrobocie¹⁶.

---

odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi, zob. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz.U. 2013, poz. 182, tekst ujednolicony ze zm.

¹⁵ *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

¹⁶ *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2011 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów; *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2010 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Tabela 5. Powody przyznania pomocy społecznej w 2012 roku

Powody przyznania pomocy:	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	16	24
sieroctwo	0	0
bezdomność	16	20
potrzeba ochrony macierzyństwa	22	121
w tym: wielodzietność	14	91
bezrobocie	175	437
niepełnosprawność	50	93
długotrwała lub ciężka choroba	86	192
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	13	59
w tym: rodziny niepełne	8	24
rodziny wielodzietne	5	35
przemoc w rodzinie	1	1
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
alkoholizm	9	13
narkomania	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	17
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0
zdarzenie losowe	3	7
sytuacja kryzysowa	1	2
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r., Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Wsparcie pomocy społecznej miało przede wszystkim formę zasiłkową (zasiłki okresowe oraz zasiłki celowe i w naturze¹⁷), a także realizowane było w postaci zapewnienia posiłków, przede wszystkim dzieciom. Pomoc społeczna wspierała rodziny również poprzez usługi opiekuńcze, zapewnienie schronienia oraz ponoszenie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej (tabela 6.).

Główne formy pomocy w ostatnich latach również nie uległy większym zmianom. Zmniejszyła się jedynie liczba osób dorosłych korzystających ze wsparcia w formie posiłków z 62 w 2010 roku do 7 w roku 2012¹⁸, ale nie oznacza to, że osoby

¹⁷ Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobom, których dochód jest niższy od kryterium dochodowego wynoszącego 542 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie (od 01.10.2012 r., stan na 10.2013 r.). Zasiłek celowy to świadczenie fakultatywne, przyznane celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu, zob. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz.U. 2013, poz. 182, tekst ujednolicony ze zm.

¹⁸ Tabela 6; *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2010 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

potrzebujące pozbawione zostały pomocy. Świadczenie to bowiem najczęściej zastąpiono wsparciem w postaci zasiłków celowych na zakup żywności.

Tabela 6. Formy pomocy społecznej przyznawanej w 2012 roku

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
zasiłki stałe	37	124 582	37	53	
zasiłki okresowe	130	280 002	129	302	
w tym przyznane z powodu:	bezrobocia	123	273 561	122	282
	długotrwałej choroby	4	2 316	4	5
	niepełnosprawności	9	3 583	9	30
	możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	1	542	1	1
schronienie	7	21 743	7	7	
posiłek	97	68 238	49	216	
w tym: dla dzieci	90	62 246	45	212	
ubranie	0	0	0	0	
usługi opiekuńcze	11	31 383	11	12	
zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	1	500	1	4	
sprawienie pogrzebu	2	4 800	2	5	
w tym: osobom bezdomnym	1	2 400	1	1	
inne zasiłki celowe i w naturze	283	124 177	185	436	
w tym: zasiłki specjalne celowe	7	2 260	7	19	
odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	10	168 924	10	11	
praca socjalna	x	x	65	157	

Zródło: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r., Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Gmina Dzierżoniów nie posiada na swoim terenie innej, poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej, infrastruktury z zakresu pomocy społecznej, jak np. domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, mieszkania chronione, ośrodki interwencji kryzysowej czy jednostki specjalistycznego poradnictwa. Ze względu na wielkość Gminy i zapotrzebowanie na tego typu usługi nie ma potrzeby prowadzenia przez gminę i posiadania na swoim terenie takich specjalistycznych jednostek. W razie potrzeby Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje swoich podopiecznych do jednostek pomocy położonych poza terenem Gminy, zawierając z nimi odpowiednie umowy. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku osób bezdomnych, za których pobyt w ośrodkach na terenie innych gmin płaci Gmina Dzierżoniów.

Ośrodek Pomocy Społecznej zajmuje się również obsługą świadczeń rodzinnych. Pieniężne świadczenia rodzinne obejmują zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka oraz świadczenia o charakterze opiekuńczym. Z zasiłku rodzinnego oraz dodatków do niego korzystać mogą osoby, których dochód na osobę nie przekracza 539 zł, a w przypadku rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym 623 zł¹⁹. Wśród przyznanych świadczeń dominują zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania oraz wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej. Spora liczba świadczeń przyznawanych jest również z tytułu niepełnosprawności (tabela 7.). W 2012 roku ze świadczeń rodzinnych skorzystało 365 rodzin, w tym:

- 258 rodzin pełnych, bez dziecka niepełnosprawnego,
- 32 rodziny pełne z dzieckiem niepełnosprawnym,
- 68 rodzin niepełnych bez dziecka niepełnosprawnego,
- 7 rodzin niepełnych z dzieckiem niepełnosprawnym.

Większość rodzin posiadało jedno dziecko – 168 rodzin, co stanowi 46,0% ogółu. Rodziny z dwojgiem dzieci stanowiły 38,6% rodzin (było ich 141), rodziny z trojgiem dzieci 9,9% (36 rodzin) oraz z czworgiem i więcej dzieci 5,5% (20 rodzin). Widać więc wyraźnie, że najwięcej rodzin to rodziny z jednym lub dwojgiem dzieci, ale rodziny wielodzietne też korzystają z wsparcia. Łącznie 39 rodzin, czyli 10,7% wszystkich rodzin wychowywało dziecko niepełnosprawne²⁰.

---

¹⁹ Kwoty te obowiązują w okresie 01.09.2012-31.10.2014.

²⁰ *Sprawozdanie rzeczowo-finansowe o zadaniach z zakresu świadczeń rodzinnych zrealizowanych ze środków budżetu państwa oraz budżetów gmin za 2012 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Tabela 7. Rodzaje świadczeń rodzinnych przyznanych w 2012 roku

Rodzaje świadczeń	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł
zasiłki rodzinne:	7 944	701 961
dodatki do zasiłku rodzinnego:	z tytułu urodzenia dziecka	34
	rozpoczęcia roku szkolnego	477
	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	251
	samotnego wychowywania dziecka	353
	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	430
	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1277
	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1159
zasiłki pielęgnacyjne	2371	362 763
świadczenia pielęgnacyjne	845	431 727
świadczenia opiekuńcze	3216	794 490
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	80	80 000

Źródło: *Sprawozdanie rzeczowo-finansowe o zadaniach z zakresu świadczeń rodzinnych zrealizowanych ze środków budżetu państwa oraz budżetów gmin za 2012 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Ośrodek Pomocy Społecznej obsługuje również wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz stypendiów i zasiłków szkolnych. Na dzień 31 grudnia 2012 roku z funduszu alimentacyjnego korzystały 53 rodziny, a 70% z nich należało do rodzin ubogich, o dochodzie na osobę niższym niż 252 zł²¹. Stypendia dla dzieci z rodzin o niskich dochodów otrzymało w okresie styczeń-czerwiec 2012 roku 83 dzieci, zaś w okresie wrzesień-grudzień 2012 – 94 dzieci. Stypendia te stanowią formę wsparcia dla dzieci z ubogich rodzin, które otrzymywane fundusze mogą przeznaczyć na przykład na wydatki edukacyjne.

1.5. Edukacja i wychowanie

Zadania z zakresu edukacji i wychowania realizowane są przez funkcjonujące na obszarze Gminy placówki oświatowe – szkoły oraz przedszkola. Zestawienie szkół i przedszkoli oraz liczby uczniów zawierają tabele 8 i 9. Wszystkie placówki zatrudniają wykwalifikowaną kadrę naukową, jej liczbę wskazano w tabeli 10.

²¹ *Sprawozdanie rzeczowo-finansowe o zadaniach z zakresu świadczeń rodzinnych zrealizowanych ze środków budżetu państwa oraz budżetów gmin za 2012 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Tabela 8. Szkoły na terenie Gminy Dzierżoniów

Nazwa placówki oświatowej	Liczba uczniów		
	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mościsku ul. Szkolna 12, 58-116 Mościsko	86	86	80
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tuszynie Tuszyn 47, 58-207 Tuszyn	111	110	118
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piławie Dolnej ul. Główna 50, 58-241 Piława Dolna	104	105	112
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ostroszowicach ul. Bielawska 58, 58-262 Ostroszowice	103	102	102
Gimnazjum Gminne im. ks. Jana Melca w Dzierżoniowie ul. Ząbkowicka 70, 58-200 Dzierżoniów	148	139	137
Łącznie	552	542	549

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dzierżoniów.

Tabela 9. Przedszkola i oddziały przedszkolne na terenie Gminy Dzierżoniów

Nazwa placówki oświatowej	Liczba uczniów		
	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Gminne Przedszkole Publiczne w Mościsku; Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mościsku ul. Szkolna 12, 58-116 Mościsko	33	33	29
Oddział przedszkolny w Tuszynie i Uciechowie; Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tuszynie Tuszyn 47, 58-207 Tuszyn	73	72	71
Gminne Przedszkole Publiczne w Piławie Dolnej i Gminne Przedszkole Publiczne w Dobrocinie; Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piławie Dolnej, ul. Główna 50, 58-241 Piława Dolna	53	55	56
Gminne Przedszkole Publiczne w Ostroszowicach; Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ostroszowicach ul. Bielawska 58, 58-262 Ostroszowice	45	45	35
Łącznie	204	205	191

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dzierżoniów.

Tabela 10. Kadra pedagogiczna w placówkach oświatowych – zatrudnienie nauczycieli w przeliczeniu na pełne etaty

Nazwa placówki oświatowej	Liczba uczniów		
	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mościsku ul. Szkolna 12, 58-116 Mościsko	11,30	12,48	12,53
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tuszynie Tuszyn 47, 58-207 Tuszyn	16,40	15,71	15,77
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piławie Dolnej ul. Główna 50, 58-241 Piława Dolna	14,31	15,31	15,62
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ostroszowicach, ul. Bielawska 58, 58-262 Ostroszowice	11,54	11,54	9,71
Gimnazjum Gminne im. ks. Jana Melca w Dzierżoniowie ul. Ząbkowicka 70, 58-200 Dzierżoniów	15,69	15,62	15,11
Łącznie	69,24	70,66	68,74

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dzierżoniów.

W szkołach podstawowych w Tuszynie, Piławie Dolnej i Ostroszowicach oraz gimnazjum w Dzierżoniowie działają świetlice szkolne, z których mogą korzystać uczniowie.

Gmina dowozi również uczniów do szkół. Dysponuje 2 autobusami szkolnymi (wraz z kierowcami) oraz wynajmuje 2 autobusy od firmy transportowej wyłonionej w drodze przetargu. Do sprawowania opieki nad bezpieczeństwem dowożonych dzieci zatrudnia 4 opiekunów. W każdym roku szkolnym dowożonych jest około 385 uczniów.

Odnośnie zmian w zakresie liczby placówek oświatowych to w ciągu ostatnich 10 lat zlikwidowano w Gminie jedną szkołę – Szkołę Podstawową w Uciechowie. Jej uczniowie oraz kadra przeniesieni zostali do Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Tuszynie. Budynek po szkole w Uciechowie w dalszym ciągu pełni funkcje oświatowe, został w nim utworzony oddział przedszkolny dla dzieci 3-5 letnich, świetlica szkolna oraz filia Gminnej Biblioteki Publicznej. Ma w nim też siedzibę Stowarzyszenie „Uciechów – Moja Wieś”. Podkreślić należy, że sieć placówek szkolnych jest optymalna i zapewnia wszystkim dzieciom właściwą realizację obowiązku szkolnego.

W ostatnich latach wybudowano natomiast w Gminie dwa przedszkola. W ramach projektu „Wyrównywanie szans edukacyjnych na terenach wiejskich poprzez budowę pięciu przedszkoli integracyjnych w gminach wiejskich: Święta Katarzyna, Ruja, Kunice oraz Dzierżoniów” dofinansowanego w ramach RPO WD na

lata 2007-2013, priorytet 7, Działanie 7.2. Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych, wspólnie z Fundacją „Promyk Słońca” na terenie Gminy Dzierżoniów wybudowane zostały dwa przedszkola: w Uciechowie i w Ostroszowicach wraz z infrastrukturą techniczną (przyłącza i zjazdy), zagospodarowaniem terenu (parkingi, ścieżki) oraz zagospodarowanymi i wyposażonymi placami zabaw. Placówki te zostały wyposażone w zestaw mebli do sali dydaktycznej, zestaw sprzętu sportowego do sali gimnastycznej, nowoczesne pomoce edukacyjne, stół rehabilitacyjny i pomoce terapeutyczne, sprzęt komputerowy, sprzęt audiowizualny, kąćki zabaw i kąćki wypoczynkowy oraz pełne wyposażenie kuchni.

Uczniowie z Gminy Dzierżoniów mogą korzystać z oferty wielu różnorodnych zajęć dodatkowych, w tym zajęć przeznaczonych dla uczniów zdolnych oraz potrzebujących wsparcia w nauce. Pozalekcyjna aktywność uczniów w gminnych placówkach oświatowych odbywa się m. in. w kołach zainteresowań, sekcjach sportowych, na zajęciach świetlicy szkolnej, w organizacjach uczniowskich oraz podczas przygotowywania imprez i uroczystości szkolnych. Uczniowie rozwijają swoje zainteresowania i realizują pasje w sekcjach: teatralnej, recytatorskiej, plastycznej, literackiej, miłośników filmu i teatru oraz sportowych: piłki nożnej, siatkowej, pływackiej, tenisa stołowego i kolarskiej. Działające w szkołach koła przedmiotowe takie jak: polonistyczne, matematyczne, języków obcych czy informatyczne pozwalają uczniom na wybór preferowanych przez nich form dodatkowej aktywności. Uczniowie uczestniczą też w realizowanych projektach edukacyjnych: „Jan Paweł II w oczach dzieci”, „Bliżej nauki – fizyka doświadczalna”, „Pieniądz w gospodarce rynkowej”, „Wszystko wokół świąt – zajęcia artystyczne”, „Szkolna liga piłki nożnej” „Przez epoki” oraz „Jestem twórcą – warsztaty plastyczne”, „Zabawy matematyką”, „Angielski w rytmie muzyki młodzieżowej”. W Gimnazjum Gminnym im. ks. Jana Melca w Dzierżoniowie realizowana jest innowacja pedagogiczna pod nazwą „Jestem Dolnoślązakiem, jestem Europejczykiem”. Uczniowie aktywnie uczestniczą w zajęciach laboratoryjnych na Wydziale Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego, Targach Nauki i Festiwalu Nauki, działają w kole regionalno-historycznym i agroturystycznym, tworzą szkolną stronę internetową oraz gazetkę szkolną. Aktywnie uczestniczą również w projektach zewnętrznych organizowanych przez Centrum Edukacji Obywatelskiej „Młodzi aktywiści prezydencji” i „Młodzi głosują” oraz przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty „Mogile pradiada ocalmy od zapomnienia”. Podejmują akcje charytatywne np. „Góra

grosza” i „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”, akcje oszczędzania energii oraz szkolne akcje wyborcze. Włączają się w działalność wolontariatu. Uczniowie chętnie biorą udział w szkolnym konkursie matematycznym „Rachmistrz Szkoły”, w Międzynarodowym Konkursie Matematycznym „Kangur” oraz w Matematycznych Mistrzostwach Dzieci i Młodzieży „Matematyka innego wymiaru”. Ponadto uczestniczą w zmaganiach o tytuł „Mistrza Ortografii Gimnazjum Gminnego”.

W ramach przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, działań na rzecz integracji i wsparcia uczniów, w placówkach prowadzone są działania pomocowe dla uczniów i rodziców (rozmowy, wywiad środowiskowy, współpraca z kuratorem rodzin i pracownikiem socjalnym), organizowane są zajęcia pozalekcyjne, wycieczki, prace społecznie użyteczne na rzecz środowiska lokalnego oraz przedsięwzięcia rekreacyjno-sportowe o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym i sportowym. Ponadto we wszystkich gminnych placówkach oświatowych organizowane są zajęcia z uczniami ze specyficznymi problemami w nauce: zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia usprawniające funkcje poznawcze, zajęcia terapeutyczne dla dzieci z dysleksją, dysgrafią i dysortografią, zajęcia z elementami socjoterapii, zajęcia indywidualne dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, nauczanie indywidualne i kształcenie specjalne uczniów zdiagnozowanych przez specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne i ośrodki kliniczne, zajęcia logopedyczne i zajęcia wyrównawcze z języka polskiego i matematyki. Wszystkie podejmowane działania mają na celu przede wszystkim wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów, podnoszenie jakości kształcenia oraz niwelowanie barier w dostępie do edukacji.

1.6. Ochrona zdrowia

Mieszkańcy Gminy Dzierżoniów korzystają z opieki zdrowotnej w mieście Dzierżoniów oraz innych, dalszych miejscowościach. Na obszarze Gminy znajduje się jedynie Gabinet Lekarski Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Ostroszowicach oraz apteka w Ostroszowicach.

1.7. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe Gminy stanowią na ogół własność prywatną. Zasadniczą ich część to budynki jednorodzinne. Również nowe budownictwo to generalnie budownictwo jednorodzinne. Liczba oddawanych do użytku nowych budynków mieszkalnych w ostatnich dwóch latach znacząco spadła, szczególnie w odniesieniu do kilku poprzednich lat, kiedy odnotowano wzrost liczby budowanych mieszkań (tabela 11.). Na terenie Gminy mamy do czynienia wyłącznie z budownictwem indywidualnym, Gmina nie buduje nowych lokali komunalnych.

Tabela. 11. Nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba budynków	4	5	15	13	23	15	5	5

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

W zasobach Zarządu Gospodarki Komunalnej (ZGK) znajduje się 5 budynków mieszkalnych, 88 lokali mieszkalnych we wspólnotach mieszkaniowych oraz 98 komórek i garaży. ZGK administruje również 4 bezodpływowe zbiorniki na ścieki, 3 klatki schodowe i 5 lokali użytkowych. Budynki w zarządzie ZGK cechują się bardzo zróżnicowanym standardem, ale w większości są to lokale 40-letnie i starsze, najczęściej ogrzewane piecowo.

Mieszkańcy Gminy będący w trudnej sytuacji finansowej mogą otrzymać wsparcie w postaci dodatków mieszkaniowych. W 2010 roku przyznano dodatki dla 61 gospodarstw domowych, w roku 2011 dla 48 gospodarstw, zaś w 2012 dla 43. W sumie w roku 2011 wypłacono 439 dodatków, w tym 193 dodatki dla mieszkańców mieszkań komunalnych, a w 2012 roku 377 dodatków, w tym 204 dla mieszkańców lokali komunalnych²².

1.8. Kultura i sztuka

Kluczową rolę kulturotwórczą w Gminie Dzierżoniów spełnia Centrum Biblioteczno-Kulturalne z siedzibą w Mościsku. Placówka prowadzi dodatkowo 6 filii: w Ostroszowicach, Uciechowie, Tuszynie, Piławie Dolnej, Owieśnie i Roztoczniku. Umożliwia to mieszkańcom Gminy korzystanie z oferty biblioteki. W 2012 roku do biblioteki zapisanych było 1507 czytelników. W ciągu roku z czytelni bibliotecznej

²² Dane Urzędu Gminy Dzierżoniów.

skorzystały 4543 osoby, z pracowni komputerowej 5563 osoby, zaś z usług bibliotecznych 4970 osób²³.

Biblioteka i jej filie pełnią obecnie, poza funkcją klasycznej biblioteki, również inne funkcje kulturalno-oświatowe. Biblioteki działają jako:

- punkty bezpłatnego dostępu do Internetu – w bibliotekach znajduje się sieć bezprzewodowa, placówki posiadają również 40 laptopów;
- centra kulturalne – prowadząc różnorodne kursy, szkolenia, zajęcia kulturalno-oświatowe. W bibliotekach działa: Dyskusyjny Klub Książkowy (dla dzieci i dorosłych), Dyskusyjny Klub Filmowy (dla dzieci i młodzieży), Grupa Teatralna Moliki (skupiająca dzieci i młodzież). W bibliotekach prowadzone są kursy, m.in. języka angielskiego, komputerowe czy bankowości. Placówki biorą również udział w ogólnopolskich akcjach kulturalnych;
- świetlice środowiskowe – popołudniami dzieci mogą tu liczyć na pomoc w nauce i przygotowaniu materiałów na zajęcia szkolne. Dzieci mogą w bibliotece nie tylko skorzystać z księgozbioru czy Internetu, ale także uczestniczyć w zajęciach kulturalnych czy grać w gry planszowe;
- punkty aktywizacji organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej – w Centrum Biblioteczno-Kulturalnym swoją siedzibę mają Stowarzyszenie „Przystań Mościsko”, Koło Gospodyń Wiejskich, Koło Gospodyń Domowych. Wszystkie filie biblioteki udostępniają pomieszczenia dla potrzeb organizacji pozarządowych;
- Punkty Informacji Turystycznej i Obywatelskiej.

Budynek Centrum Biblioteczno-Kulturalnego w Mościsku jest przystosowany dla potrzeb osób niepełnosprawnych oraz wprowadza usługi dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych, jak np. książka na telefon.

Ważne miejsce w rozwoju kultury na obszarze Gminy odgrywają centra kulturalno-sportowe oraz świetlice wiejskie, które stanowią miejsca spotkań dla mieszkańców oraz aktywności kulturalnej, sportowej i rozrywkowej. Na obszarze Gminy Dzierżoniów działają centra: Centrum Kulturalno-Sportowe w Uciechowie, Centrum Kulturalno-Sportowe w Dobrocinie (poza wyposażeniem sportowym mieści również salę komputerową) oraz Kompleks sportowo-rekreacyjny w Roztoczniku. Wykaz świetlic wiejskich funkcjonujących w Gminie zestawiono w tabeli 12.

---

²³ Gmina Dzierżoniów, www.ug.dzierzoniow.pl.

Tabela 12. Świetlice wiejskie w Gminie Dzierżoniów

Świetlica	Ilość miejsc	Stan techniczny obiektu	Zaplecze kuchenne
Jodłownik	do 40 osób	dobry	jest
Kiełczyn	do 70 osób	b. zły/ sala nieużytkowana	brak
Nowizna	do 20 osób	b. dobry	brak
Ostroszowice	do 60 osób	b. dobry	jest
Owiesno	do 120 osób	dostateczny	jest
Piława Dolna	do 120 osób	dobry	jest
Roztocznik	do 120 osób	dobry	jest
Uciechów	do 50 osób	dostateczny	jest
Włóki	do 120 osób	b. dobry	jest

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Dzierżoniów na lata 2007-2013, Dzierżoniów 2007.

Na terenie Gminy Dzierżoniów działają zespoły ludowe i muzyczne: Zespół Pieśni i Tańca Górali Czadeckich „Pojana”, Chór Kameralny „Con Moto”, Chór Ludowy „Macieje”, Męski Zespół Śpiewaczy „Cord”, Zespół Śpiewaczy „Uciecho-Wianki” oraz Zespół Muzyczny ONE FACE²⁴. Lokalni artyści zajmują się m.in. malarstwem, rzeźbiarstwem, haftowaniem, pracami na szydełku i na drutach²⁵.

1.9. Sport i rekreacja

Na obszarze Gminy Dzierżoniów znajdują się tereny Parku Krajobrazowego Gór Sowich oraz Ślężańskiego Parku Krajobrazowy, co tworzy bardzo dobre warunki przyrodnicze dla rekreacji i wypoczynku.

Na terenie Gminy Dzierżoniów znajduje się duża liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych, umożliwiających mieszkańcom aktywność sportową i rekreację. Obejmują one zarówno infrastrukturę sportową, jak i place zabaw dla dzieci oraz obiekty rekreacyjne. Ich zestawienie znajduje się w tabeli 13.

Tabela 13. Obiekty sportowo-rekreacyjne

Obiekt	Opis
Park wiejski z infrastrukturą sportowo-rekreacyjną w Książnicy	Inwestycja jest w trakcie realizacji. Na zagospodarowanym już terenie znajduje się: boisko do piłki koszykowej; boisko do piłki nożnej; plac zabaw dla dzieci; boisko do piłki siatkowej. Planowane zagospodarowanie i wyposażenie terenu obejmie dodatkowo: zadaszoną estradę; miejsce spotkań dla mieszkańców (wiata, grill) oraz parking.
Plac sportowo – rekreacyjny we Włókach	Jest to nowoczesny kompleks sportowo-rekreacyjny posiadający: boisko do koszykówki; boisko do piłki nożnej; boisko do siatkówki; boisko do kometki; bezpieczny plac zabaw dla dzieci; ławki i stojaki na rowery.
Centrum Kulturalno-	Na terenie znajdują się: boisko do piłki nożnej; boisko

²⁴ Gmina Dzierżoniów, www.ug.dzierzoniow.pl.

²⁵ Gmina Dzierżoniów, www.ug.dzierzoniow.pl.

Sportowe w Uciechowie	dwufunkcyjne do piłki koszykowej i tenisa; boisko do piłki siatkowej; plac zabaw dla dzieci; ścieżka zdrowia; wiata drewniana, grill stały; budynek stanowiący zaplecze Centrum.
Boisko w Owieśnie	Obiekt posiada: boisko do piłki nożnej; ławki dla zawodników z zadaszeniem; mini szatnię dla gości i dla sędziów. Obiekt użyczony jest dla LKS-u. W pobliżu boiska znajduje się plac zabaw dla dzieci.
Boisko w Tuszynie	Na obiekt składają się: boisko do piłki do nożnej; budynek – zaplecze socjalne (szatnia); ławki z zadaszeniem dla zawodników rezerwowych; ławki dla kibiców; boisko do siatkówki. Obiekt użyczony jest dla LKS-u. W Tuszynie znajduje się również plac zabaw dla dzieci.
Centrum Kulturalno-Sportowe w Dobrocinie	Obiekt posiada: boisko do piłki nożnej; budki dla zawodników rezerwowych z ławkami; ławki dla kibiców – 11 szt.; budynek stanowiący zaplecze. W Dobrocinie znajduje się również plac zabaw dla dzieci.
Boisko w Mościsku	Obiekt posiada: boisko do piłki nożnej, ławki dla kibiców, ławki z zadaszeniem dla zawodników, barak-kontener - pełni funkcję szatni dla gospodarzy, wiatę - na sprzęt nagłaśniający. Przy ul. Pocztovej w Mościsku znajduje się plac zabaw dla dzieci.
Boisko w Piławie Dolnej	Obiekt obejmuje: boisko do piłki nożnej, zaplecze przy boisku, szatnię dla zawodników i sędziów, ławki dla zawodników. Planuje się budowę kompleksu sportowego w skład, którego będą wchodzić: boisko do piłki nożnej; boisko do piłki koszykowej; boisko do piłki siatkowej; plac zabaw; grill i szatnie. Obiekt użyczony jest dla LKS-u. W Piławie Dolnej znajduje się również plac zabaw dla dzieci.
Boisko w Ostroszowicach	Obiekt posiada: boisko do piłki nożnej; ławki dla kibiców; ławki dla zawodników; kontener - służący za szatnię; kiosk „Ruchu” – służy za szatnię dla sędziów. Zabudowa przystankowa - służy jako szatnia dla zawodników. Obiekt użyczony jest dla LKS-u.
Obiekt małej architektury w Ostroszowicach	Na obiekt składają się: plac zabaw dla dzieci; ścieżka zdrowia; boisko do siatkówki; boisko do piłki koszykowej; scena stała.
Kompleks sportowo-rekreacyjny w Roztoczniku	Obiekt posiada: boisko do piłki koszykowej; boisko do piłki siatkowej; plac zabaw; boisko do piłki nożnej; budynek z zapleczem sanitarno-socjalnym. Planuje się rozbudowę o wiatę drewnianą, grill stały.
Obiekt małej architektury w Jodłowniku	Plac zabaw dla dzieci.
Obiekty małej architektury w Myśliszowie	Plac zabaw dla dzieci.
Obiekty małej architektury w Nowiźnie	Plac zabaw dla dzieci.
Plac zabaw dla dzieci w Kiełczyźnie	Plac zabaw dla dzieci.

Źródło: Gmina Dzierżonów, www.ug.dzierzonow.pl.

W Gminie organizowane są cykliczne imprezy sportowo-rekreacyjne, do których należą:

- Festiwal Ciasta;
- „Polska Biega”;
- Tajemnice Wzgórz Kiełczyńskich;

- Zmagania Sołectw;
- Piknik Rodzinny i Turniej Streetball'a;
- „Spotkania z kulturą i historią na zamku w Owieście”;
- Nocny Turniej Piłki Nożnej;
- Dożynki Gminne²⁶.

Gmina Dzierżoniów wspiera sportowców mieszkających na terenie Gminy. Na podstawie Uchwały nr LVIII /476/10 Rady Gminy Dzierżoniów z dnia 28.10.2010 roku w sprawie stypendiów sportowych dla zawodników osiągających wysokie wyniki sportowe w międzynarodowym i krajowym współzawodnictwie sportowym oraz umów stypendialnych podpisanych przez Wójta Gminy Dzierżoniów – od 2010 roku wypłacane są stypendia sportowe dla zawodników spełniających wymagania zawarte we wskazanej Uchwale oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii Zespołu Opiniującego ds. stypendium dla zawodników osiągających wysokie wyniki sportowe w międzynarodowym lub krajowym współzawodnictwie. W 2013 roku na wypłatę stypendiów zaplanowano kwotę 18 000 zł, a uzyskało je 6 sportowców²⁷.

1.10. Transport publiczny

Na terenie Gminy Dzierżoniów organizację usług w zakresie komunikacji lokalnego transportu zbiorowego, na mocy porozumienia, wykonuje Gmina Bielawa – Referat Komunikacji Miejskiej Urzędu Miejskiego w Bielawie (ZKM Bielawa). Odpowiada ona za komunikację na kierunku Dzierżoniów – Piława Dolna oraz Dzierżoniów – Byszów przez Dobrocin, Roztocznik, a także na kierunku Dzierżoniów – Ostroszowice oraz Dzierżoniów – Jodłownik. Mieszkańcy pozostałych miejscowości (Książnica, Kielczyn, Tuszyn, Włóki, Mościsko, Nowizna, Owiesno i Uciechów) w Gminie korzystają z usług PKS lub prywatnych przewoźników. Bez połączeń komunikacji zbiorowej pozostają mieszkańcy Jędrzejowic (ze względu na zbyt małą liczbę mieszkańców).

1.11. Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa

Bezpieczeństwo publiczne i ochronę ludności na terenie Gminy Dzierżoniów zapewniają Komenda Powiatowa Policji w Dzierżoniowie oraz Powiatowa Komenda

²⁶ Gmina Dzierżoniów, www.ug.dzierzoniow.pl.

²⁷ Dane Urzędu Gminy Dzierżoniów.

Państwowej Straży Pożarnej w Dzierżoniowie. Na terenie Gminy nie ma posterunku policji, nie funkcjonuje też straż gminna.

Ochrona przeciwpożarowa zapewniana jest przez Powiatową Komendę Państwowej Straży Pożarnej w Dzierżoniowie oraz jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, które mieszczą się w: Mościsku, Ostroszowicach, Piławie Dolnej, Roztoczniku oraz Tuszynie.

1.12. Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy działa wiele organizacji pozarządowych. Szczególnie dużo podmiotów aktywnych jest w sferze sportu.

W Gminie Dzierżonów działają następujące Ludowe Kluby Sportowe:

- LKS Błękitni Owiesno,
- LKS Dąb Mościsko,
- LKS Dobrocin,
- LKS Koliber Uciechów,
- LKS Orzeł Piława Dolna,
- LKS Roztocznik,
- LKS Sparta Ostroszowice,
- LKS Victoria Tuszyn.

Działalność sportową prowadzą również Uczniowskie Ludowe Kluby Sportowe:

- UKS „Olimp” w Piławie Dolnej,
- ULKS „Atlas” przy Szkole Podstawowej w Ostroszowicach,
- ULKS przy Szkole Podstawowej w Mościsku,
- ULKS przy Szkole Podstawowej w Tuszynie,
- ULKS przy Szkole Podstawowej w Uciechowie.

Kolejną kategorię podmiotów stanowią Ochotnicze Straże Pożarne, mieszczące się w: Mościsku, Ostroszowicach, Piławie Dolnej, Roztoczniku oraz Tuszynie.

W Gminie funkcjonują również koła gospodyń wiejskich. Są to organizacje: Koło Gospodyń Domowych „Mostowianki” z Mościska, Koło Gospodyń Wiejskich „Niezapominajki” z Włók, Koło Gospodyń Wiejskich w Owieśnie, Koło Gospodyń

Wiejskich w Ostroszowicach, Koło Gospodyń Wiejskich z Mościska oraz Koło Gospodyń Wiejskich z Uciechowa.

Ostatnią kategorię wyróżnionych podmiotów stanowią stowarzyszenia, które działają na rzecz rozwoju poszczególnych wsi i aktywizacji mieszkańców. Prowadzą one różnorodną działalność o charakterze rozwojowym, oświatowym, kulturalnym czy turystycznym, integrującym społeczność lokalną. Realizują zadania wsparcia seniorów, młodzieży, przeciwdziałania patologiom społecznym, alkoholizmowi i narkomanii. Do stowarzyszeń tych zaliczamy:

- Stowarzyszenie „Aktywuj Młodzież” z Mościska,
- Stowarzyszenie „Dobrocin – wieś XXI wieku” z Dobrocina,
- Stowarzyszenie „Piława Dolna”, mieszczące się w Piławie Dolnej,
- Stowarzyszenie „Przyjaciół Gór Sowich” w Ostroszowicach,
- Stowarzyszenie „Razem Dla Wsi” z Owiesna,
- Stowarzyszenie „Roztocznik – Wspólna Przyszłość” z Roztocznika,
- Stowarzyszenie „Uciechów – Moja Wieś” z Uciechowa,
- Stowarzyszenie „Wzgórza Kiełczyńskie”, z siedzibą w Tuszynie, obejmujące swoim zasięgiem: Jędrzejowice, Kiełczyn, Tuszyn, Włóki i Książnicę,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Promocji Wsi Mościsko „Przystań Mościsko” z Mościska²⁸.

Osoby niepełnosprawne, mieszkające na terenie Gminy, wspierane są m.in. przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Dzierżoniowie oraz Polski Związek Niewidomych.

Organizacje pozarządowe i instytucje publiczne z obszaru Gminy zawiązały lokalne partnerstwo. „Partnerstwo Lokalne w Gminie Dzierżoniów” to efekt pracy, aktywności i zaangażowania lokalnych liderów, stowarzyszeń, instytucji i organizacji działających na terenie Gminy Dzierżoniów przy wsparciu władz samorządowych. Podczas Gminnego Święta Odnowy Wsi w Owieśnie w dniu 17 kwietnia 2012 roku zostało zawarte Porozumienie na rzecz Partnerstwa Lokalnego pomiędzy:

- Gminą Dzierżoniów reprezentowaną przez wójta gminy Dzierżoniów Marka Chmielewskiego i zastępcę wójta gminy Dzierżoniów Jolantę Zarzekę,
- Stowarzyszeniem „Dobrocin – Wieś XXI wieku”,

---

²⁸ Gmina Dzierżoniów, www.ug.dzierzoniow.pl.

- Stowarzyszeniem „Aktywuj młodzież”,
- Stowarzyszeniem Piława Dolna,
- Stowarzyszeniem Rozwoju i Promocji Wsi „Przystań Mościsko”,
- Stowarzyszeniem „Wzgórza Kiełczyńskie”,
- Stowarzyszeniem „Uciechów – Moja Wieś”,
- Stowarzyszeniem Przyjaciół Gór Sowich
- Stowarzyszeniem „Roztocznik – wspólna przyszłość”,
- Stowarzyszeniem „Razem dla wsi”,
- Biblioteką Publiczną Gminy Dzierżoniów,
- Szkołą Podstawową im. Jana Pawła II w Tuszynie,
- Zespołem Szkolno-Przedszkolnym w Mościsku,
- Zespołem Szkolno-Przedszkolnym w Ostroszowicach,
- Zespołem Szkolno-Przedszkolnym w Piławie Dolnej,
- Gimnazjum Gminnym im. ks. Jana Melca w Dzierżoniowie,
- Kołem Gospodyń Domowych „Mostowianki” z Mościska,
- Kołem Gospodyń Wiejskich „Niezapominajki” z Włók,
- Kołem Gospodyń Wiejskich w Owieśnie,
- Kołem Gospodyń Wiejskich w Ostroszowicach,
- Kołem Gospodyń Wiejskich z Mościska,
- Kołem Gospodyń Wiejskich z Uciechowa,
- Zrzeszeniem Ludowych Klubów Sportowych Gminy Dzierżoniów,
- Oddziałem Gminnym Związku OSP RP w Dzierżoniowie.

Partnerstwo Lokalne jest porozumieniem zawartym pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi, zwanymi Partnerami, działającymi na terenie Gminy Dzierżoniów, które zadeklarowały chęć aktywnego uczestnictwa w pracach Partnerstwa i realizowania programu zgodnego z założeniami przyjętymi decyzją Zgromadzenia Partnerów. Nie posiada osobowości prawnej, jest ciałem społecznym i działa na zasadzie dobrowolnego wkładu pracy. Jest organizacją apolityczną, otwartą dla wszystkich wykazujących gotowość działania zgodnego z celem powstania Partnerstwa. W wyniku ogłoszonego konkursu Partnerstwo Lokalne w Gminie Dzierżoniów przyjęło nazwę „Lepsze jutro”.

Gmina Dzierżoniów prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi i przekazuje im środki finansowe, zlecając realizację zadań publicznych. W 2013 roku

Gmina zlecała zadania z zakresu: wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu, działalności na rzecz niepełnosprawnych, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, kultury i sztuki, podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym, przeciwdziałania alkoholizmowi i zwalczania narkomanii²⁹.

---

²⁹ Gmina Dzierżoniów, www.ug.dzierzoniow.pl.

2. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Dzierżoniów wraz z prognozą zmian

2.1. Identyfikacja kluczowych problemów społecznych

Przedstawiona charakterystyka sfery społecznej Gminy Dzierżoniów pozwala na zdiagnozowanie występowania najważniejszych obszarów problemowych w sferze społecznej. Trzeba jednocześnie podkreślić fakt, że wyodrębnianie poszczególnych kwestii społecznych jest zabiegiem sztucznym, ponieważ poszczególne sfery rzeczywistości społecznej są ze sobą funkcjonalnie powiązane i bardzo często procesy zachodzące w jednej z nich kształtują dynamikę zmian w każdej innej. Osoby i rodziny często objęte są występowaniem łącznie kilku problemów społecznych, co sprawia, że praca z nimi musi mieć charakter kompleksowy. Należy jednocześnie nadmienić, iż struktura problemów społecznych zdiagnozowanych w Gminie Dzierżoniów nie odbiega zasadniczo od sytuacji obserwowanych w podobnych gminach.

2.2. Ubóstwo

Poważnym problemem diagnozowanym w sferze społecznej jest problem ubóstwa. Odwołując się do definicji ustawowej, za osoby ubogie uznać należy takie, których dochód dla osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty 542 zł, natomiast dla osoby w rodzinie kwoty 456 zł³⁰. Taki poziom niskich dochodów uprawnia osoby i rodziny do korzystania z pomocy społecznej. W 2012 roku ze wsparcia pomocy społecznej skorzystało ogółem 531 osób w 229 rodzinach, a 402 osobom przyznano decyzjami świadczenia. Sam fakt ubóstwa jako przyczyny wsparcia występował u 16 rodzin, nie oznacza to, że pozostałe rodziny pozostają w dobrej sytuacji materialnej, ale wskazuje, że ubóstwo współwystępuje tu z innymi, ważnymi problemami społecznymi. Większość osób korzystających z pomocy społecznej to osoby, które nie przekraczają kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń. W 2012 roku osobom w 129 rodzinach przyznano zasiłki okresowe,

---

³⁰ Kryteria przyznawania świadczeń, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/formy-udzielanej-pomocy/kryteria-przysnawania-swiadczen/>. Kwoty te obowiązują od 01.10.2012 r.

zaś w rodzinach 37 zasiłki stałe, co świadczy o tym, że rodziny te na pewno żyły poniżej kryterium dochodowego.

Problem ubóstwa, rozumiany jako brak środków materialnych zapewniających pełne uczestnictwo w życiu społecznym oraz stan niezaspokojenia potrzeb bytowych, jest w Gminie Dzierżoniów ściśle powiązany z kwestią bezrobocia. Dodatkowo podkreślić należy, że biedę cechuje juvenilizacja, a więc ubóstwo jest często doświadczeniem rodzin z dziećmi, poza tym również osób samotnych, które mają trudności z ponoszeniem wysokich kosztów utrzymania gospodarstwa jednoosobowego.

Kategorię narażoną na ubóstwo i wykluczenie społeczne stanowią również osoby niepełnosprawne oraz długotrwale i ciężko chore. Ich ubóstwo wiąże się z ograniczeniem szans na zatrudnienie oraz wysokimi kosztami leczenia i rehabilitacji. Należy też pamiętać o osobach starszych, które wprawdzie rzadziej niż dzieci spełniają kryteria przynależności do kategorii ubóstwa, ale ich dochody często sytuują się tylko nieco powyżej linii ubóstwa, a wydatki związane z prowadzeniem jednoosobowych gospodarstw domowych czy leczeniem są znaczące.

Ubóstwo, jako niedostatek środków materialnych, prowadzi bardzo często do zjawiska określanego mianem wykluczenia społecznego. Wykluczenie społeczne jest definiowane jako „brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich”³¹.

Ekskluzja społeczna w sposób istotny wiąże się z występowaniem ubóstwa. Nie można jednak postawić znaku równości między zjawiskiem ubóstwa a wykluczeniem społecznym. Podkreślić należy, że osoby ubogie nie muszą być wykluczone i odwrotnie, osoby wykluczone nie zawsze muszą być ubogie. Jednakże długotrwałe przebywanie w sferze bardzo niskich dochodów nieuchronnie prowadzi do wykluczenia społecznego. Prawdopodobnie więc obszar współwystępowania ubóstwa i wykluczenia społecznego jest znaczący³². Stąd niezwykle istotna jest walka z ubóstwem oraz integracja społeczna, czyli działania przeciwdziałające ubóstwu i włączające do społeczeństwa.

---

³¹ *Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski*, s. 22.

³² *Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski*, s. 23-24.

Dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej wskazują na względnie stałą liczbę klientów. Należy sądzić, że podobna liczba korzystających z pomocy społecznej będzie utrzymywać się również w najbliższych latach.

2.3. Bezrobocie

Podstawowym problemem społecznym występującym w Gminie Dzierżoniów jest bezrobocie, które w dużej mierze powiązane jest z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W rozdziale *Lokalna gospodarka i rynek pracy* wskazano, iż stopa bezrobocia w powiecie dzierżoniowskim znacząco przekracza stopę dla Polski i Dolnego Śląska. W Gminie Dzierżoniów w grudniu 2012 roku było 599 zarejestrowanych bezrobotnych, a 490, czyli 81,8% nie miało już prawa do zasiłku³³. Duża liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku każe przypuszczać, że są to w większości osoby długotrwale bezrobotne. Mogą do nich należeć również absolwenci i osoby, które wcześniej nie pracowały, stąd nie nabyły prawa do zasiłku. Brak zasiłku do bezrobotnych sprawia, że osoby bezrobotne, jeśli nie są na utrzymaniu innych, popadają w ubóstwo i mogą liczyć wyłącznie na wsparcie pomocy społecznej.

W 2012 roku wsparcia z tytułu bezrobocia pomoc społeczna udzieliła 175 rodzinom, w których zamieszkiwało 437 osób. Okazuje się więc, że 76,4% rodzin korzystających z pomocy społecznej korzysta z niej ze względu na problem bezrobocia³⁴. Liczba osób pozostających w tych rodzinach świadczy o tym, że w dużej części są to rodziny z dziećmi. Sytuacja taka powoduje, że ubóstwo i wykluczenie społeczne dotyczą nie tylko bezrobotnego, ale również jego rodziny, w tym dzieci.

Stopa bezrobocia zależy od wielu różnych czynników, zarówno o charakterze lokalnym, jak i krajowym oraz międzynarodowym. Trudno więc przewidzieć makroekonomiczne trendy gospodarcze, często bowiem prognozy okazują się błędne. Aktualna sytuacja lokalnej gospodarki nie wskazuje na możliwość powstania w Gminie Dzierżoniów i jej okolicach nowych, dużych inwestycji, które stworzyłyby dużą liczbę nowych miejsc pracy dla mieszkańców. O ile nie nastąpią niekorzystne zjawiska o charakterze makroekonomicznym spodziewać się należy utrzymania

---

³³ Informacja o realizacji zadań PUP oraz sytuacji na rynku pracy w powiecie dzierżoniowskim. Rok 2012, Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie, s. 19.

³⁴ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r., Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

aktualnej sytuacji gospodarczej na lokalnym rynku. Oznacza to utrzymywanie się wyższej niż średnia, dla województwa dolnośląskiego, stopy bezrobocia.

2.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz starość

Do kluczowych problemów społecznych w Gminie Dzierżoniów należą również niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby.

O ile niepełnosprawność potwierdzona jest orzeczeniem o niepełnosprawności, dzięki któremu osoba niepełnosprawna korzystać może z różnych rodzajów wsparcia, w tym przeznaczonych wyłącznie dla niepełnosprawnych, to pojęcie długotrwałej i ciężkiej choroby nie jest już tak oczywiste. Unormowania prawne nie zawierają definicji tego pojęcia. Jak podkreśla Stanisław Nitecki sytuacja ta dotyczyła będzie osób, którym lekarz wystawi zaświadczenie potwierdzające występowanie takiej choroby, a jednocześnie będzie ona powodowała zwiększone wydatki na lekarstwa czy odpowiednią dietę, a także problemy i ograniczenia w znalezieniu zatrudnienia czy nawet w samodzielnym funkcjonowaniu³⁵.

Z tytułu niepełnosprawności w 2012 roku wsparcie z pomocy społecznej uzyskało 50 rodzin, czyli 21,8% rodzin korzystających z wsparcia, a z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby 86 rodzin, czyli aż 37,6% ogólnej liczby rodzin³⁶. Wynika z tego, że osoby niepełnosprawne i chore bardzo łatwo popadają w ubóstwo.

Osoby niepełnosprawne oraz chore napotykają na znaczące utrudnienia w znalezieniu zatrudnienia, dodatkowo zwykle mają znacząco większe wydatki związane z kosztami leków czy specjalnej diety. Ponadto wiele z tych osób wymaga stałej lub okresowej pomocy innych w funkcjonowaniu.

W związku ze zmianami cywilizacyjnymi oraz postępem medycyny i sytuacją w polskiej ochronie zdrowia, wnioskować należy, że liczba osób niepełnosprawnych i chorych utrzymać się będzie w najbliższych latach na podobnym poziomie, a nawet może rosnąć. Wzrost ten powiązany jest szczególnie z procesem starzenia się społeczeństwa, stąd uwagę zwrócić należy zarówno na niepełnosprawne dzieci, osoby w wieku produkcyjnym, ale także niepełnosprawnych i chorych seniorów.

---

³⁵ S. Nitecki, *Prawo do pomocy społecznej w polskim systemie prawnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008, s. 169.

³⁶ *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Problemem społecznym jest również funkcjonowanie seniorów, szczególnie osób samotnych, które wprawdzie nie muszą być niepełnosprawne czy chore, ale z powodu wieku doświadczają ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu. Starzenie się społeczeństwa wskazuje, iż liczba seniorów będzie rosła, a wydłużanie przeciętnego trwania życia pozwala twierdzić, że rosła będzie również liczba osób w wieku sędziwym, które naturalnie doświadczają wielu ograniczeń i wymagają pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Nie zawsze rodzina chce lub może zająć się osobą starszą, stąd samorzady muszą być przygotowane na udzielenie im pomocy. Pamiętać jednocześnie należy, że osoby starsze bardzo często dotyka problem osamotnienia, stąd ważna jest również ich aktywizacja społeczna.

2.5. Problemy związane z prawidłowym z funkcjonowaniem rodzin z dziećmi

Do kolejnych problemów społecznych identyfikowanych w Gminie Dzierżoniów należą kwestie, które określić można zbiorczo problemami związanymi z prawidłowym funkcjonowaniem rodzin z dziećmi. Chodzi przede wszystkim o kwestie związane z prawidłową realizacją funkcji przez rodziny, szczególnie tych, związanych z wychowaniem dzieci. Problemy w tym zakresie mogą pojawić się w związku z opieką nad dziećmi, zapewnieniem im odpowiednich warunków życiowych, edukacją i wychowaniem. Wynikać mogą z braku zaradności życiowej rodziców, braku umiejętności wychowawczych, ale też z funkcjonowania rodzin niepełnych czy wielodzietnych, w przypadku których rodzicom niezwykle trudno jest realizować wszystkie zadania.

Podkreślić należy problemy wychowawcze diagnozowane przez szkoły, w tym agresję i przemoc wśród dzieci i młodzieży, a także przejawianie przez dzieci i młodzież innych zachowań dysfunkcyjnych i patologicznych, np. drobne kradzieże, uzależnienia. W tym zakresie niezbędne są działania prewencyjne, które zapobiegają ich występowaniu oraz szybkie działania zaradcze i resocjalizacyjne.

W odniesieniu do pomocy społecznej wskazać należy na dwie przyczyny udzielania wsparcia: potrzebę ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W związku z pierwszą przesłanką w 2012 roku pomoc społeczna udzieliła wsparcia 22 rodzinom,

zaś w odniesieniu do drugiej pomoc otrzymało 13 rodzin, w tym 8 niepełnych i 5 wielodzietnych³⁷.

W związku z przemianami funkcjonowania rodzin i zmianami modelu rodziny przypuszczać należy, że w najbliższych latach problemy związane z funkcjonowaniem rodzin będą nadal występowały, a nawet mogą się nasilić. Stąd konieczność podejmowania kompleksowych działań wspierających rodziny.

2.6. Problem uzależnień i przemocy

Ważnym problemem społecznym jest także problem uzależnień oraz przemocy w rodzinie. Jest on o tyle istotny, że bardzo trudno o dokładną diagnozę zasięgu występowania problemu. Tego typu kwestie często są ukrywane i bardzo niechętnie ujawniane przez rodziny. Oczywiście podkreślić należy, że uzależnienia i przemoc nie muszą ze sobą współwystępować, ale stanowią samoistne problemy społeczne, choć w wielu przypadkach przemoc w rodzinie ma podłoże alkoholowe.

W odniesieniu do uzależnień problemem jest przede wszystkim alkoholizm. Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej z wsparcia z powodu nadużywania alkoholu w 2012 roku skorzystało 9 rodzin, podobnie w 2010 roku, zaś w 2011 roku 10 rodzin. W latach 2010-2012 nie było natomiast korzystających z pomocy społecznej ze względu na problem narkomanii³⁸. Nie oznacza to, że problem narkomanii w ogóle nie występuje w Gminie, zaś alkoholizm dotyczy wyłącznie 10 rodzin. Samo rozpoznanie problemu i wsparcie rodzin w ich przewyciężeniu jest niezwykle trudne.

Trudnym do zdiagnozowania jest również problem przemocy w rodzinie. Ze względu na przemoc z pomocy społecznej w latach 2010-2012 skorzystała jedna rodzina, w roku 2011. W 2012 roku wypełniono 14 niebieskich kart, zaś w 2013 (do września 2013 roku) 13 niebieskich kart. Przemoc jest więc ciągle rozpoznawana i z pewnością jest zjawiskiem szerszym niż wskazują statystyki.

---

³⁷ *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

³⁸ *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów; *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2011 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów; *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2010 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Zmiany społeczne powodują, że w najbliższych latach rozmiary uzależnień i przemocy, pomimo aktywnych działań na rzecz przeciwdziałania im, będą się prawdopodobnie utrzymywać na podobnym poziomie.

2.7. Problemy mieszkaniowe i bezdomność

Mieszkanie jest niezwykle ważnym dobrem dla osób indywidualnych i rodzin. Współcześnie potrzeby mieszkaniowe zasadniczo muszą być zaspokajane na wolnym rynku. Gmina Dzierżoniów aktualnie nie buduje bowiem nowych lokali komunalnych, zaś w zasobach Zarządu Gospodarki Komunalnej znajduje się 5 budynków mieszkalnych, 88 lokali mieszkalnych we wspólnotach mieszkaniowych oraz 98 komórek i garaży. Budynki te cechują się zróżnicowanym standardem, jednakże często są to lokale 40-letnie i starsze, często wymagające remontów. Mieszkańcy będący w potrzebie nie mają więc szansy szybkiego uzyskania lokalu komunalnego.

Gmina wspiera mieszkańców, którzy nie są w stanie, ze względów finansowych, ponieść opłat mieszkaniowych, dodatkami mieszkaniowymi. Jednakże wysokość opłat sprawia, że osoby o niskich dochodach, pomimo uzyskiwanego zasiłku, często mają problemy z ich realizacją.

Innym problemem mieszkaniowym jest wspólne zamieszkiwanie kilkupokoleniowych rodzin, skutkujące trudnymi warunkami mieszkaniowymi (dużym zagęszczeniem w lokalu mieszkalnym), co w rezultacie prowadzić może do konfliktów rodzinnych.

Jednym z problemów, który wprawdzie aktualnie nie należy do dotkliwych kwestii na terenie Gminy, ale wymaga podjęcia działań prewencyjnych, w związku z możliwością pojawienia się zagrożeń w przyszłości, jest problem bezdomności. W 2012 roku pomoc społeczna udzieliła pomocy 16 rodzinom (w sumie 20 osobom) z powodu bezdomności. W 2010 roku było to 13 rodzin (łącznie 15 osób), zaś w 2011 roku 11 rodzin (12 osób)³⁹. Widać więc wzrost w roku 2012, w porównaniu do dwóch poprzednich lat. Zestawienie liczby osób i rodzin wskazuje, że wsparcie z tytułu bezdomności dotyczy głównie osób indywidualnych, co nie oznacza, że nie mają one

---

³⁹ *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów; *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2011 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów; *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2010 r.*, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

rodzin, ale często to właśnie bliscy pozbawiają ich mieszkania oraz zrywają kontakty. Aktualnie Gmina ponosi koszty pobytu osób bezdomnych w placówkach poza jej terenem, w związku z tym bezdomności nie można traktować jako dotkliwego dla społeczności problemu, ale trzeba zwrócić uwagę na możliwość nasilenia się tego zjawiska w przyszłości. Wiąże się to m.in. z brakiem mieszkań dla młodych rodzin, które zamieszkują wspólnie ze starszymi pokoleniami, degradacją zasobu mieszkaniowego, wysokimi kosztami utrzymania mieszkań. Konieczne jest więc diagnozowanie sytuacji osób i rodzin oraz podjęcie działań prewencyjnych, aby zapobiegać problemowi bezdomności.

3. Struktura celów i działań strategii

3.1. Strategia krajowa i regionalna jako podstawa działań strategicznych w Gminie Dzierżoniów

Najważniejszym dokumentem strategicznym definiującym kierunki polityki społecznej państwa jest *Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski*⁴⁰. Jej celem jest włączenie Polski w realizację jednego z celów Strategii Lizbońskiej, mianowicie modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Do priorytetowych działań wytyczonych przez strategię należą:

- Działania zapobiegające, prewencja oraz działania umożliwiające wczesne ostrzeżenie;
- Działania wyrównawcze, kompensujące gorsze wyposażenie życiowe ludzi;
- Działania na rzecz rozwiązywania problemów grup szczególnego ryzyka, bardziej podatnych na wzrost ubóstwa i wykluczenia społecznego, wymagające rozwiązań oraz interwencji specjalnych;
- Uświadamianie i aktywizowanie wszystkich podmiotów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki i życia społecznego do działań na rzecz realizacji celów NSIS;
- Działania ułatwiające obywatelom szeroki dostęp do informacji o ich możliwościach, prawach i zobowiązaniach.

Priorytety wyznaczone w ramach *Narodowej Strategii Integracji Społecznej* dotyczą edukacji, walki z ubóstwem, walki z bezrobociem, zdrowia, mieszkalnictwa oraz wsparcia osób z problemami społecznymi.

Na poziomie regionalnym kluczowym dokumentem strategicznym jest *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020*⁴¹. W zakresie sfery społecznej celem strategicznym jest *Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich, twórczych i otwartych na świat*. W ramach powyższego celu sformułowano priorytety, takie jak: integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój

---

⁴⁰ *Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski*.

⁴¹ *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020*.

kultury; poprawa jakości i efektywności systemu edukacji i badań i naukowych oraz stałe podnoszenie stanu bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców województwa.

Z perspektywy rozwiązywania problemów społecznych istotnym jest priorytet dotyczący integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, który zakłada m.in. działania na rzecz: integracji i wsparcia osób niepełnosprawnych oraz innych grup społecznych pozbawionych możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie, doskonalenia i tworzenia systemów opieki nad dzieckiem i rodziną, aktywizacji społecznej i opieki nad osobami starszymi, wyrównywania szans kobiet i mężczyzn, redukcji zjawiska ubóstwa, profilaktyki uzależnień, promowania innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki i profilaktyki społecznej, stworzeniu i uruchomieniu mechanizmów tworzących atrakcyjne warunki pierwszego zatrudnienia, wdrażania planów działań na rzecz wzrostu zatrudnienia przy wykorzystaniu partnerstwa społecznego oraz tworzenia i promowania mechanizmów w zakresie elastycznych i aktywnych form zatrudnienia, przeciwdziałających wykluczeniu z rynku pracy.

Istotnym dokumentem dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych w regionie jest *Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2005-2013*⁴². Wskazuje ona na cele strategiczne i priorytety działań w czterech podstawowych obszarach polityki społecznej: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (redukowanie niekorzystnych zjawisk społecznych, uniemożliwiających jednostkom i grupom społecznym zaspokajanie ich potrzeb życiowych); integracji społecznej środowisk osób wymagających szczególnego wsparcia (wspieranie jednostek i grup dotkniętych lub zagrożonych marginalizacją, by dążyły do przezwyciężenia swej trudnej sytuacji życiowej, tworzenie warunków wzmacniających potencjał społeczny); krzewienia idei społeczeństwa obywatelskiego (wzmacnianie aktywności obywatelskiej mieszkańców, wzmacnianie potencjału środowisk pozarządowych, działania na rzecz społeczności lokalnych, wspieranie przedsięwzięć o charakterze lokalnym, rozwijanie i umacnianie współpracy jednostek administracji publicznej z sektorem pozarządowym, kreowanie opinii i świadomości społecznej pozbawionej negatywnych stereotypów postrzegania życia społecznego), a także w obszarze podnoszenia jakości usług społecznych (wzmacnianie potencjału kadr służb społecznych, tworzenie możliwości nabywania przez nie nowych kwalifikacji i

---

⁴² *Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2005-2013*.

umiejętności, inspirowanie i wdrażanie nowatorskich rozwiązań w zakresie polityki społecznej we współpracy z partnerami społecznymi).

Powiat dzierzoniowski również posiada strategię w sferze społecznej. Jest nią *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2004-2014*⁴³. Formułuje ona cele w obszarach: edukacji i kultury, pomocy społecznej, ochrony zdrowia i rynku pracy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżoniów korzysta z propozycji rozwiązań wskazywanych przez przytoczone dokumenty, swoimi celami i działaniami strategicznymi wpisuje się w strategię wyższego rzędu i realizuje – po odpowiednim dostosowaniu pod kątem potrzeb mieszkańców Gminy – wybrane spośród zaproponowanych tam celów strategicznych i zadań.

3.2. Cele i działania strategiczne, sposoby realizacji i wskaźniki

Właściwa realizacja działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i przeciwdziałania pojawianiu się nowych zagrożeń wymaga zarządzania strategicznego – wytyczenia celów strategicznych, działań prowadzących do realizacji celów, sposobów realizacji tych działań oraz wskaźników obrazujących realizację zaplanowanych działań.

W oparciu o dane zgromadzone na etapie prac diagnostycznych umożliwiające określenie najważniejszych problemów społecznych i prognozę ich zmian oraz informacje uzyskane w trakcie warsztatów z udziałem pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Gminy i przedstawicieli oświaty opracowano katalog celów i działań *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*.

Głównym celem *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* jest wsparcie mieszkańców Gminy Dzierżoniów w przewyżnianiu problemów i kwestii społecznych. Wyznaczono również pięć szczegółowych celów strategicznych:

1. Kompleksowe działania na rzecz osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia;
2. Wsparcie rodzin i osób w prawidłowym funkcjonowaniu w społeczeństwie;
3. Efektywna pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, ciężko i długotrwale chorym;
4. Promocja zdrowego trybu życia i profilaktyka uzależnień;

---

⁴³ *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2004-2014*.

5. Aktywizacja organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej dla rozwiązywania problemów społecznych.

Strukturę celów i działań strategicznych zestawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Cele i działania strategiczne

Cele strategiczne	Działania strategiczne
1. Kompleksowe działania na rzecz osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia	1.1. Budowa sieci współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, przy włączeniu przedsiębiorców w aktywną walkę z bezrobociem
	1.2. Objęcie osób i rodzin z problemem bezrobocia różnorodnym wsparciem i działaniami aktywizacyjnymi
	1.3. Wsparcie ekonomii społecznej dla rozwiązania problemu bezrobocia
2. Wsparcie rodzin i osób w prawidłowym funkcjonowaniu w społeczeństwie	2.1. Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb dzieci w rodzinach
	2.2. Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowej realizacji ich funkcji
	2.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zapewnienie rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy, specjalistycznego wsparcia i pomocy
	3.4. Wsparcie rodziców w łączeniu funkcji rodzicielskiej z zatrudnieniem
	2.5. Pomoc osobom i rodzinom w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych
3. Efektywna pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, ciężko i długotrwale chorym	3.1. Wsparcie osób starszych w codziennym funkcjonowaniu i życiu społecznym
	3.2. Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych i chorych
4. Promocja zdrowego trybu życia i profilaktyka uzależnień	4.1. Wsparcie inicjatyw propagujących zdrowy tryb życia
	4.2. Profilaktyka uzależnień wśród dzieci i młodzieży
	4.3. Pomoc osobom uzależnionym poprzez zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej
	4.4. Wsparcie rodzin osób uzależnionych
5. Aktywizacja organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej dla rozwiązywania problemów społecznych	5.1. Wsparcie organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
	5.2. Zaangażowanie społeczności lokalnej, w tym wolontariuszy, do pomocy osobom wymagającym wsparcia, m.in. dzieciom, osobom uzależnionym, seniorom, niepełnosprawnym i chorym

Właściwa realizacja celów strategicznych wymaga określenia ramowych, rekomendowanych sposobów ich realizacji oraz głównych realizatorów zadań, odpowiedzialnych za ich wykonanie. Informacje te zostały zestawione w tabelach 15-19.

Tabela 15. Realizacja celu strategicznego: 1. Kompleksowe działania na rzecz osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
<p>1.1. Budowa sieci współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, przy włączeniu przedsiębiorców w aktywną walkę z bezrobociem</p>	<p>Celem działania jest objęcie osób bezrobotnych różnorodnym wsparciem, świadczonym przez instytucje publiczne i organizacje pozarządowe oraz włączenie pracodawców w działania na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. Chodzi tu przede wszystkim o budowę efektywnego przepływu informacji, dzięki czemu możliwe będzie prowadzenie działań kompleksowych, umożliwiających wykorzystanie potencjału i możliwości różnych instytucji i organizacji. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stałą współpracę Ośrodka Pomocy Społecznej z Urzędem Gminy i Powiatowym Urzędem Pracy, - włączenie organizacji pozarządowych w działalność na rzecz aktywizacji bezrobotnych, - nawiązywanie współpracy z przedsiębiorcami z obszaru Gminy Dzierżoniów oraz przedsiębiorcami spoza Gminy, zainteresowanymi zatrudnieniem bezrobotnych, - zachęcanie przedsiębiorców do zatrudniania bezrobotnych i włączania się w działania aktywizacyjne poprzez wskazywanie możliwych zysków dla pracodawców. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Urzędem Gminy, - Powiatowym Urzędem Pracy, - organizacjami pozarządowymi, - przedsiębiorcami
<p>1.2. Objęcie osób i rodzin z problemem bezrobocia różnorodnym wsparciem i działaniami aktywizacyjnymi</p>	<p>Celem działania jest pomoc osobom i rodzinom w których występuje problem bezrobocia, przy powiązaniu tych działań z aktywizacją osoby bezrobotnej. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc finansową i rzeczową ubogim osobom i rodzinom z problemem bezrobocia, - usługowe wsparcie osób bezrobotnych i ich rodzin, - objęcie osoby bezrobotnej wsparciem aktywizacyjnym, adekwatnym do sytuacji bezrobotnego. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Urzędem Gminy i Powiatowym Urzędem Pracy</p>
<p>1.3. Wsparcie ekonomii społecznej dla rozwiązania problemu bezrobocia</p>	<p>Celem działania jest wspieranie przez samorząd terytorialny przedsiębiorczości społecznej jako sposobu aktywizacji osób bezrobotnych. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informowanie bezrobotnych o możliwości zakładania spółdzielni socjalnych, - doradztwo i wsparcie bezrobotnych zakładających spółdzielnie socjalne. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Urzędem Gminy i Powiatowym Urzędem Pracy</p>

Tabela 16. Realizacja celu strategicznego: 2. Wsparcie rodzin i osób w prawidłowym funkcjonowaniu w społeczeństwie

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
2.1. Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb dzieci w rodzinach	<p>Celem działania jest zwrócenie uwagi na problemy i potrzeby dzieci, które same nie potrafią zadbać o swoje potrzeby i prawidłowy rozwój. Chodzi o zaspokajanie potrzeb materialnych, ale również psychicznych i społecznych, wsparcie dzieci w edukacji i rozwoju społecznym oraz kontaktach z rówieśnikami. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnozowanie potrzeb dzieci i zapewnianie im pomocy finansowej i rzeczowej (np. w formie dożywiania, stypendiów, pomocy społecznej dla rodziny dziecka), - zapewnianie dzieciom wsparcia pedagogicznego i psychologicznego, - umożliwienie dzieciom realizacji pasji i zainteresowań, - wsparcie dzieci w przezwyciężaniu trudności w nauce, - pomoc dzieciom w prawidłowym funkcjonowaniu w grupie rówieśniczej. 	Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe z obszaru Gminy Dzierżoniów, Centrum Biblioteczno-Kulturalne, sołtysi, organizacje pozarządowe
2.2. Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowej realizacji ich funkcji	<p>Szczególne wsparcie wymagają dzieci i ich rodzice w rodzinach, w których występują zjawiska dysfunkcyjne. Celem działania jest pomoc rodzicom, którzy nie radzą sobie z wychowaniem i opieką nad dziećmi, wsparcie rodzin wielodzietnych i niepełnych, które mają problemy z dziećmi. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie rodzinom wykazującym bezradność opiekuńczą i wychowawczą wsparcia asystenta rodziny, - zapewnienie rodzinom wsparcia psychologicznego i pedagogicznego, - pomoc rodzinom w prawidłowej realizacji ich funkcji poprzez udzielenie pomocy materialnej, rzeczowej i usługowej odpowiednio do zdiagnozowanych potrzeb rodziny. 	Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z placówkami oświatowymi z terenu Gminy Dzierżoniów
2.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zapewnienie rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy, specjalistycznego wsparcia i pomocy	<p>Ochrona przed przemocą jest jednym z najważniejszych zadań na rzecz rodzin. Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy szczegółowo określa i realizuje <i>Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie</i>. Do jego celów należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój współpracy w zakresie budowy spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - koordynacja działań lokalnych podmiotów wobec zjawiska przemocy, - podnoszenie świadomości społeczeństwa oraz różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie w zakresie skali i możliwości przeciwdziałania temu problemowi, - zwiększenie dostępności pomocy rodzinom, w których stosowana jest przemoc, a w szczególności 	Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komendą Powiatową Policji, placówkami oświatowymi, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie,

	zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie.	Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia oraz organizacjami pozarządowymi
2.4. Wsparcie rodziców w łączeniu funkcji rodzicielskiej z zatrudnieniem	Aktywność rodziców na rynku pracy wymaga wsparcia władz publicznych na rzecz zapewnienia pomocy usługowej w postaci placówek opieki nad dziećmi. Działanie realizowane będzie poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - zwiększanie liczby miejsc w przedszkolach, - wspieranie rozwoju różnorodnych form opieki nad dzieckiem do lat 3, - uwzględnienie przy realizowanych projektach aktywizacyjnych potrzeb rodziców wychowujących dzieci. 	Urząd Gminy Dzierżoniów, Ośrodek Pomocy Społecznej
2.5. Pomoc osobom i rodzinom w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych	Wsparcie rodzin w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych jest istotnym zadaniem, zapewniającym prawidłowe funkcjonowanie rodzin i chroniącym przed bezdomnością. Działanie realizowane będzie poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie rodzin ubogich w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych poprzez dodatki mieszkaniowe, - pomoc rodzinom ubogim i potrzebującym w uzyskaniu lokali mieszkaniowych, - wsparcie osób bezdomnych. 	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Dzierżoniów

Tabela 17. Realizacja celu strategicznego: 3. Efektywna pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, ciężko i długotrwanie chorym

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
<p>3.1. Wsparcie osób starszych w codziennym funkcjonowaniu i życiu społecznym</p>	<p>Seniorzy, z powodu wieku, doświadczają wielu ograniczeń, utrudniających im codzienne funkcjonowanie, często również dotyka ich problem osamotnienia. Wsparcie osób starszych realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie seniorom odpowiedniej pomocy finansowej i rzeczowej, - wsparcie osób starszych, wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w formie usługowej, - pomoc informacyjną oraz wsparcie w załatwianiu spraw urzędowych, - aktywizację seniorów i włączenie ich w życie społeczne. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Dzierżoniów, Centrum Biblioteczno-Kulturalne, sołtysi, organizacje pozarządowe</p>
<p>3.2. Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych i chorych</p>	<p>Osoby niepełnosprawne oraz długotrwanie lub ciężko chore często wymagają pomocy w codziennym funkcjonowaniu, ale również wsparcia materialnego, ze względu na wysokie obciążenie wydatkami na leczenie i rehabilitację. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzielanie osobom chorym i niepełnosprawnym wsparcia finansowego i rzeczowego, w szczególności wsparcia w postaci zasiłków celowych na zakup lekarstw czy wydatki rehabilitacyjne, - udzielanie pomocy o charakterze usługowym, - informowanie osób chorych i niepełnosprawnych o możliwości uzyskiwania pomocy z różnych źródeł, - wsparcie osób niepełnosprawnych w funkcjonowaniu społecznym. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia oraz organizacjami pozarządowymi</p>

Tabela 18. Realizacja celu strategicznego: 4. Promocja zdrowego trybu życia i profilaktyka uzależnień

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
<p>4.1. Wsparcie inicjatyw propagujących zdrowy tryb życia</p>	<p>Zdrowy tryb życia pozwala na przeżycie długich lat w zdrowiu, przeciwdziała chorobom, uzależnieniom i problemom wynikającym z negatywnych zjawisk związanych z rozwojem cywilizacyjnym. Propagować zdrowy tryb życia trzeba wśród ludzi młodych, ale nie tylko. Również osoby dorosłe, rodzice i seniorzy powinni być objęci działaniami profilaktycznymi. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie inicjatyw propagujących zdrowy tryb życia, przede wszystkim prawidłowe odżywianie, dbanie o zdrowie, aktywność sportową, udział w badaniach profilaktycznych i szczepieniach itd. wśród dzieci i młodzieży, - uświadamianie rodziców co do propagowania zdrowego trybu życia całej rodziny, szczególnie dzieci, - profilaktyka zdrowego trybu życia wśród seniorów, osób niepełnosprawnych i chorych. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Dzierżoniów, placówki oświatowe, Centrum Biblioteczno-Kulturalne, sołtysi organizacje pozarządowe</p>
<p>4.2. Profilaktyka uzależnień wśród dzieci i młodzieży</p>	<p>Dzieci i młodzież są kategorią szczególnie podatną na uzależnienia, stąd konieczne jest podejmowanie działań na rzecz profilaktyki, szczególnie poprzez działalność edukacyjną i informacyjną. Szczegółowe działania na rzecz profilaktyki uzależnień corocznie określone są w <i>Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii</i>. Profilaktyka prowadzona będzie przede wszystkim poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży prowadzone przez szkoły, - działania edukacyjne kierowane do rodziców dzieci, - realizację programów profilaktycznych podczas lekcji w szkołach oraz zajęć pozalekcyjnych, - wdrażanie pozalekcyjnych zajęć sportowych do programów profilaktyki środowiskowej, - organizację festynów profilaktycznych, - szkolenie pracowników instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych realizujących działania profilaktyczne w zakresie problemów alkoholowych, narkomanii oraz przemocy w rodzinie. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji, placówki oświatowe, Centrum Biblioteczno-Kulturalne, sołtysi, organizacje pozarządowe</p>
<p>4.3. Pomoc osobom uzależnionym poprzez zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej</p>	<p>Osoby uzależnione wymagają wsparcia w terapii i rehabilitacji. Szczegółowe działania w zakresie pomocy osobom uzależnionym corocznie określone są w <i>Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii</i>. Działania te koncentrować będą się na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększeniu dostępności informacji o możliwościach uzyskania pomocy, - usprawnieniu prac związanych z postępowaniem 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej i Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we współpracy z organizacjami pozarządowymi i placówkami</p>

	wobec mieszkańców nadużywających alkoholu, - stałej współpracy z placówkami leczenia odwykowego i organizacjami abstynenckimi w zakresie leczenia, terapii i rehabilitacji osób uzależnionych.	lecznictwa odwykowego
4.4. Wsparcie rodzin osób uzależnionych	<p>W przypadku uzależnienia wsparcia wymaga nie tylko osoba uzależniona, ale również jej rodzina, często wykazująca znamiona współuzależnienia czy podlegająca przemocy. Szczegółowe działania w zakresie wsparcia rodzin osób uzależnionych corocznie określone są w <i>Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii</i>. Działania te koncentrować się będą przede wszystkim na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzielaniu rodzinom pomocy psychologicznej i prawnej, - wsparciu informacyjnym dla rodzin osób uzależnionych, - zwiększeniu dostępności terapii dla rodzin osób uzależnionych, - szkoleniu pracowników instytucji publicznych w zakresie problemów rodzin osób uzależnionych, w tym współuzależnienia oraz przemocy w rodzinie. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, placówki leczenia odwykowego</p>

Tabela 19. Realizacja celu strategicznego: 5. Aktywizacja organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej dla rozwiązywania problemów społecznych

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
<p>5.1. Wsparcie organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych</p>	<p>Organizacje pozarządowe mogą pomagać samorządowi w realizacji zadań na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym i ich rozwiązywania. Jednocześnie zadaniem samorządu terytorialnego jest wspieranie trzeciego sektora w realizacji zadań publicznych. Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzona jest w oparciu o przyjmowany corocznie <i>Program współpracy Gminy Dzierżoniów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami</i>. Działanie realizowane będzie przede wszystkim poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków, - organizowanie spotkań organizacji pozarządowych z udziałem władz Gminy jako forum wymiany informacji, - zlecanie realizacji zadań Gminy Dzierżoniów organizacjom pozarządowym poprzez wspieranie wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na ich dofinansowanie, - pomoc przy organizowaniu bieżącej działalności organizacji, w szczególności działań dla podopiecznych czy spotkań, poprzez udostępnianie lokali i infrastruktury technicznej, - szkolenia pracowników, członków i wolontariuszy organizacji pozarządowych, - wsparcie organizacji w pozyskiwaniu środków finansowych, - wsparcie działań organizacji pozarządowych poprzez działania prowadzone w ramach „Partnerstwa Lokalnego w Gminie Dzierżoniów”. 	<p>Urząd Gminy Dzierżoniów, Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Biblioteczno-Kulturalne we współpracy z organizacjami pozarządowymi</p>
<p>5.2. Zaangażowanie społeczności lokalnej, w tym wolontariuszy, do pomocy osobom wymagającym wsparcia, m.in. dzieciom, osobom uzależnionym, seniorom, niepełnosprawnym i chorym</p>	<p>Wsparcia wymagają również działania społeczności lokalnych, w tym wolontariuszy, podejmowane za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub bezpośrednio, na rzecz realizacji jakiegoś zadania czy rozwiązania problemu. Działanie realizowane będzie przede wszystkim poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promocję wolontariatu, szczególnie wśród młodzieży i seniorów, - pomoc w organizacji wolontariatu w organizacjach pozarządowych oraz instytucjach samorządowych, - wsparcie wolontariuszy pracujących w organizacjach pozarządowych i instytucjach samorządowych, - wsparcie działań podejmowanych i realizowanych przez społeczności lokalne, w tym w oparciu o fundusz sołecki, - propagowanie i wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych poprzez stworzenie możliwości ich realizacji. 	<p>Urząd Gminy Dzierżoniów, Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Biblioteczno-Kulturalne we współpracy z sołtysami i organizacjami pozarządowymi</p>

4. Finansowanie strategii

Działania strategiczne zawarte w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżoniów na lata 2014-2020* finansowane będą ze środków krajowych oraz środków zewnętrznych.

Krajowe środki przeznaczone na realizację działań to przede wszystkim środki rządowe oraz fundusze samorządu. Nie są to wyłącznie środki będące w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej, chociaż to on jest głównym realizatorem większości zadań i z jego środków będą one w dużej mierze finansowane.

Inne źródła krajowe to fundusze własne organizacji pozarządowych i innych podmiotów zaangażowanych w realizację strategii oraz środki od sponsorów czy z innych źródeł.

Do realizacji zadań strategicznych wykorzystywane mogą być również środki zewnętrzne, w tym przede wszystkim środki pochodzące z Unii Europejskiej, głównie z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Cele i działania strategiczne obejmują lata 2014-2020. Nie sposób w tym okresie dokładnie zaplanować wysokości środków niezbędnych dla realizacji zadań społecznych. Ich wysokość wynikała będzie z bieżących potrzeb społecznych i możliwości finansowych samorządu oraz wsparcia rządowego.

5. Monitoring i ewaluacja strategii

Przyjęcie strategii jest pierwszym krokiem do rozwiązania zdiagnozowanych kwestii i problemów społecznych przy wykorzystaniu pomysłów i rozwiązań zawartych w planowanych do realizacji działaniach. Aby strategia spełniała swoje zadanie konieczne jest bieżące monitorowanie realizacji celów i działań oraz ich efektów, jak również stałe diagnozowanie potrzeb społecznych. W razie potrzeby możliwa będzie wówczas korekta celów czy działań strategicznych tak, aby jak najlepiej odpowiadały one bieżącemu zapotrzebowaniu społecznemu.

Nadzór nad realizacją całości *Strategii* należy do zadań kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej. W związku z tym będzie on również odpowiedzialny za bieżące monitorowanie prowadzonych działań. Monitoring ma na celu zapewnienie prawidłowości i wydajności wdrażanych programów, poprzez zbieranie rzetelnych i wiarygodnych danych na temat prowadzonych działań, realizowanych w ich ramach zadań i projektów, porównywaniu ich z założonymi celami, tworzenie i monitorowanie wskaźników realizacji zadań i ewentualnie na ich podstawie bieżące wdrażanie zmian w sposobach realizacji działań lub też formułowanie zmian w dokumencie, o ile zajdzie taka potrzeba. Bieżący monitoring należy do zadań Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Co dwa lata kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej będzie dokonywał częściowej ewaluacji *Strategii* i przedkładał sprawozdanie z jej realizacji Radzie Gminy. Częściowa ewaluacja przeprowadzona będzie dla lat 2014-2015 (w roku 2016), 2016-2017 (w roku 2018) oraz 2018-2019 (w roku 2020). Całościowa ewaluacja realizacji *Strategii* dokonana zostanie po zakończeniu jej realizacji. W sprawozdaniach z realizacji strategii omówiona będzie efektywność podejmowanych działań, analizowana przede wszystkim w oparciu o wskaźniki efektywności podjętych działań.

Częściowe ewaluacje *Strategii* oraz bieżący monitoring prowadzonych działań będzie podstawą do prac nad kolejnym dokumentem strategicznym. Oczywiście monitoring i ewaluacja, w razie stwierdzenia pojawienia się nowych problemów społecznych lub nowych pomysłów działań, stanowiąc będą podstawę dokonywania zmian w aktualnym dokumencie.

Tym samym przyjęcie *Strategii*, jej wdrażanie oraz monitoring i nadzór nad realizacją *Strategii*, a następnie ewaluacja pozwolą na rozwiązanie czy chociaż częściowe ograniczenie uciążliwości problemów społecznych, które obecne są w życiu mieszkańców Gminy Dzierżoniów.

Przyjmując *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżoniów na lata 2014-2020* władze Gminy Dzierżoniów podejmują obietnicę aktywnej działalności sprzyjającej wspieraniu mieszkańców Gminy Dzierżoniów w przewyżczeniu problemów i kwestii społecznych oraz ciągłej aktywności na rzecz uczynienia obszaru Gminy miejscem przyjaznym dla wszystkich mieszkańców.